

פרק לו והנה תכלית השלימות הוזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעו"ה הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות כי הגורם שכר המצוה

העבודה עכשיו היא לא רק בעניני תומ"צ, אלא גם בעניני הרשות (בכל דרכיך דעהו"11).

(כ"ק אדמו"ר¹²)

תכלית השלימות הוזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעו"ה הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות: צריך להבין מהו הדיוק, כל זמן משך הגלות דוקא – דלכאורה, מה שע"י מעשינו ועבודתנו פועלים, גילוי אור א"ס ב"ה בעו"ה הגשמי, הרי זה מצד מעלת המצוות [כמבואר בהמשך הענין ש, בעשייתה (של המצוה) ממשיך האדם גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה להתלבש בגשמיות בעו"ה ז"], ומהו הקשר לזמן משך הגלות דוקא?

ומהביאורים בזה (בדרך אפשר) – שכדי שהגילוי דימות המשיח ותחיית המתים יורגש מצד טבע העולם גופא, הרי זה דוקא כשהמשכת האלקות שע"י המצוות (הבאה לידי גילוי לע"ל) אינה כדבר נוסף על העולם (היינו שבעולם ניתוסף אור אלקי, אבל העולם גופא נשאר כמו שהי' קודם מצד התהוותו, עולם מלשון העלם¹³), אלא ההמשכה שע"י המצוה היא באופן שמשנה את גשמיות עו"ה. וענין זה הוא (בעיקר) ע"י המצוות שמקיימים בזמן הגלות.

וביאור הענין:

הטעם שמעשה המצוות (בכללותו) פועל המשכה המשנה את מהות העולם, הוא לפי שתכלית בריאת העולם היא, בשביל התורה ובשביל ישראל¹⁴, היינו כדי שישראל יפעלו ע"י התורה ומצוותי גילוי

פרק לו: במספר ל"ז מרומז כללות ענינו של פרק זה – בירור העולם:

(א) ל"ז בגימטריא "הבל", דקאי על כללות העולם, כמארז"2 ש' הבלים שאמר קהלת הם כנגד שבעת ימי בראשית, ועל ידם העולם קיים³ [ולכן אמרו חז"ל⁴, "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן", כלומר שמכיון שהעולם נברא ע"י "הבל", הרי גם קיומו צריך להיות ע"י "הבל" ("הבל שאין בו חטא") – לימוד התורה בטרתו, ללא ערבוב ענינים אחרים].

(ב) מספר ל"ז הוא המילוי דשם ס"ג (כי שם הוי' בגימטריא כ"ו, והפרש בין כ"ו לס"ג הוא ל"ז), בחי' גס' דקדושה⁵ (המורה על ענין של התפשטות והרחבה כו'), ששם הוא עליית שם ב"ן (המתברר) לאחרי בירורו ע"י שם מ"ה (המברר)⁶.

(כ"ק אדמו"ר⁷)

תכלית השלימות הוזה: קאי על ענין "דירה בתחתונים" הנזכר בריש פל"ו (ונתבאר בהמשכו).

(כ"ק אדמו"ר⁸)

תכלית השלימות הוזה של ימות המשיח. . תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות: מזה מובן, שמאחר שגילוי האלקות לעתיד לבוא יהי' לא רק בעניני תומ"צ, אלא גם בכל הענינים הגשמיים, גם קודם עשיית המצוה בהם [ולכן יאמרו לעתיד לבוא ב' פעמים, "זה"⁹, משא"כ בקריעת ים סוף אמרו "זה" פעם אחת בלבד, כי קריעת ים סוף היתה הכנה למ"ת, שאז נעשה החיבור דנברא עם בורא בעניני תומ"צ בלבד ולא בשאר הענינים הגשמיים¹⁰] – הרי גם לזה צ"ל הכנה ב, מעשינו ועבודתנו, עי"ז שגם

ע' 314 הערה 37. (9 שמ"ר ספכ"ג. 10) ראה גם סה"מ תרנ"ד ע' קנד. (11) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז שם סקנ"ו ס"ב. (12) תו"מ ח"ט ע' 289 ואילך. (13) לקו"ת שלח לו, ד. ובביאורו להצ"צ ע' שנה: "עולם ל' העלם כמאמרז"ל (פסחים ג, א) ע"פ (שמות ג, טו) זה שמי לעלם (לשון העלם ש) לא כמו שנכתב כו". (14) פרשי ר"פ בראשית. וראה גם ב"ר פ"א, ד. ויקר פל"ו, ד.

(1) מאו"א ה, ב. וראה ס' הליקוטים דא"ח (להצ"צ) ערך הבל הבלים ס"ז. וש"נ. (2) קה"ר פ"א, ב. (3) זהר ח"א קמו, ב. ח"ג מז, ב. וראה ס' הליקוטים שם ס"ה"ו. וש"נ. (4) שבת קיט, סע"ב. וראה ס' הליקוטים שם ס"ח. וש"נ. (5) ראה תו"א (הוספות) מג"א קכ, ב. ועוד. (6) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שיו. תקס"ח ח"א ע' תקלו ואילך. סידור עם דא"ח קלב, ב. (7) תו"מ תשד"מ ח"א ע' 293. תשמ"ז ח"ד ע' 165. שם ע' 495. (8) לקו"ש ח"ח ע' 108 הערה 56. ח"א ע' 72 הערה 63. חט"ו

ליקוטי

פרק לו

אמרים

תצא

החושך¹⁸ – לכן נקבע העולם באופן שדוקא ה"העלם" יעורר אור נעלה יותר, ויהי כלי לזה.

ומכיון שגם בעולם גופא (עוד בהיותו "עולם מלשון העלם", קודם שמתגלית הכוונה שבו) משתקף ענין זה, שכוונת העלם העולם גופא היא כדי שימושך בו תוספות ויתרון אור (ע"י קיום המצוות) – הרי גילוי האלקות שבעולם (שע"י קיום המצוות) קשור עם מציאות העולם גופא.

וזהו מ"ש אדה"ז שהגילוי דלעתיד, תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות – כי מצד המס"נ¹⁹ שבזמן הגלות מתגלה בהעלם העולם גופא שכוונתו היא גילוי האלקות הנמשך ע"י תומ"צ; וזוהי הסיבה²⁰ שהמשכת האלקות שע"י המצוות בזמן הגלות פועלת (ביתר שאת) ומתלבשת (יותר) במציאות, "גשמיות עוה"ז"²¹ גופא, עד שהדבר בא לידי גילוי לעת"ל, בקיום היעוד, ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר²², היינו מצד תכונות וטבע הבשר גופא.

(כ"ק אדמו"ר²³)

עוד ביאור בטעם הדגשת אדה"ז שהגילויים דלעת"ל תלויים, במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות דוקא:

עיקר החידוש בהגילויים דלעת"ל הוא, שאז יתגלה העילוי דהמשכת אור הבל"ג בהטבע ובגוף הגשמי, שביטולם הוא אמיתת ענין הביטול, כיון שאינו מצד מציאותם (כמו הנשמה, שהיא בטלה לאלקות מצד רוחניותה) אלא מצד האלקות. ולכן נעשה גילוי זה דוקא ע"י העבודה שבזמן הגלות, שבה (בעיקר) הוא אמיתת ענין הביטול: בהביטול שהי' בזמן הבית – כיון שהיתה אז השגת

ומענין נמצא בבילתי מציאות נמצא. ועפ"ז הי' אפשר לבאר (וראה לקו"ש שם ע' 74 הערה 30), שמה שהעולם (מצד ענינו גופא) נעשה דירה לו ית' (אף שענין וגדר העולם הוא העלם), הוא לפי שגם בהעלם העולם גופא (ההרגש דמציאותו מעצמות) מתבטאת מציאות העצמות. אבל ביאור זה אינו מספיק עדיין, כי שייכות היש דהעולם (מצד ההרגש דמציאותו מעצמותו שבו) להעצמות אינה מתייחסת לענין הגילוי (שהרי אדרבה: ההרגש דמציאותו מעצמותו שבעולם היא שאין לו שייכות לאלקות). ולכן שייכות זו (של היש דעולם להעצמות) אינה מספקת כדי שמצדה יהי' בעולם גילוי העצמות. משא"כ לפי המבואר כאן – ההעלם דעולם שייך (גם) לגילוי העצמות, מכיון שההעלם (בזמן הגלות) הוא המעורר את גילוי כח המס"נ (שמצד עצם הנשמה המיוחדת בעצמותו ית'). (21) לשון אדה"ז לקמן בפרקו. (22) ישע"י מ. ה. (23) לקו"ש ח"ז ע' 95 ואילך.

אלקות בעולם. ונמצא, שגילוי האלקות הנמשך בעולם ע"י ישראל והתורה אינו בא כדבר נוסף על מציאות העולם, כי מאחר שזוהי כוונתו ותכליתו של העולם גופא, הרי העולם גופא (בפנימיותו) מצריך שגילוי זה יבוא לידי פועל.

ומ"מ אין זה מספיק, כי מאחר שגדר "עולם" הוא (מלשון) העלם – היינו ש(מצד בריאתו) עצם מציאותו היא באופן שהתכלית הצריכה להתקיים בו אינה נרגשת, אלא אדרבה, ענינו מצד בריאתו הוא העלם – נמצא, שבנוגע למציאות וענין העולם גופא, המשכת האלקות שע"י המצוות היא כמו דבר נוסף. ולכן מוסיף אדה"ז, שמה שהגילוי דלעתיד נעשה ע"י "מעשינו ועבודתנו" הוא (בעיקר) "כל זמן משך הגלות":

מבואר בכ"מ¹⁵ שבזמן הגלות מאיר כח המס"נ יותר מאשר בזמן הבית, כי דוקא ההעלם והסתר (דומן הגלות) מעורר את גילוי כח המס"נ. והדבר דורש ביאור – איך יתכן שהעלם יעורר גילוי (של מס"נ), והרי העלם וגילוי הם הפכים [ואף שלכאורה זהו דבר טבעי, וכמשל הגשמי לזה, ששליטת הרצון של הנפש ישנה בעקב שברגל יותר מבראש – צריך להבין הא גופא, למה הטביע הקב"ה את טבע הבריאה באופן זה¹⁶?] וההסברה בזה:

כדי שתתמלא כוונת הבריאה להיות, "דירה לו ית' בתחתונים", שהעולם גופא יהי' דירה להקב"ה גם מצד טבעו הוא¹⁷ – ברא הקב"ה את העולם באופן שתשתקף בו הכוונה והתכלית שבו. ומאחר שהכוונה בבריאת העולם באופן של העלם והסתר היא כדי שע"י יהי' גילוי נעלה יותר – "יתרון האור מן

(15) ראה בארוכה סה"מ אידיש בתחילתו. סה"מ תש"ט ע' 118 ואילך. ובכ"מ. (16) בסה"מ תש"ט שם (ועוד) מבואר, שכח השכל מעלים על הרצון (פשיטות הנפש), משא"כ העקב. ולכאורה כ"ה גם בנמשל (כח המס"נ שבזמן הגלות), עיי"ש. אבל ראה לקו"ש ח"ט ע' 75 הערה 30, שמ"ש בתו"א (א, ב) ש, בבחינה זו נקרא הרגל ראש כו", משמע שהעקב (מצד פחיתותו) הוא כלי לבחינת "תחלתו" (וראה גם סה"מ אידיש ע' 10). וכן מוכח גם מענין דירה בתחתונים גופא, שדוקא התחתונים הם דירה לעצמותו מצד ההרגש דמציאותו מעצמותו שבעוה"ז, וזוהו מובן גם בכח המס"נ, כדלקמן בפנים. וראה לקמן הערה 20. (17) ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 73 ואילך. (18) קהלת ב, יג. (19) להעיר מהמשך תער"ב ח"ג ס"ע ארפא ואילך. (20) בסה"מ תש"ז ע' 238 (ועד"ז בהמשך תער"ב ח"א פ"ב. ובכ"מ) – שביש הנברא יש דוגמת, ענין מציאותו מעצמותו

היא המצוה בעצמה כי בעשייתה ממשיך האדם גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה להתלבש בגשמיות עוה"ז בדבר שהיה תחלה תחת ממשלת קליפת נוגה ומקבל חיותה ממנה שהם כל דברים המהורים ומותרים שנעשית בהם המצוה מעשיית כגון קלף התפילין ומזוזה וספר תורה וכמאמר רז"ל לא הוכשר

וכמאמר רז"ל: שבת כה, א ושם, ב.

גדול יותר מהחושך שלהם מצד עצמם, וע"י קיום המצוות בזמן הגלות נהפך גם חושך זה לאור. ומאחר שהמדובר בתניא כאן³⁰ הוא אודות העילוי ד"אתהפכא חשוכא לנהורא", "יתרון האור מן החושך"¹⁸ – נקט אדה"ז שעילוי זה "תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" דוקא.

(כ"ק אדמו"ר³¹)

תכלית השלימות הוה של ימות המשיח ותחיית המתים.. תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה כי בעשייתה ממשיך האדם גילוי אור א"ס ב"ה כו': מזה מובן שמציאות עולם הבא נעשית כבר עכשיו ע"י מעשה המצוות. וכמ"ש הרמב"ם³²: "זה שקראו אותו חכמים העולם הבא, לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובד ואחר כך יבוא אותו העולם, אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד כו"³³.

(כ"ק אדמו"ר³⁴)

תכלית השלימות הוה של ימות המשיח.. תלוי במעשינו ועבודתנו.. כי בעשייתה ממשיך האדם גילוי אור א"ס ב"ה.. בדבר שהיה תחלה תחת ממשלת קליפת נוגה.. כגון קלף התפילין.. וכן אתרוג.. וע"י זה תעלה ג"כ

אלקות (ובעלותם לרגל – גם רא"י באלקות²⁴), היתה נרגשת גם מציאותו של האדם המשיג והרואה; ואילו בזמן הגלות העבודה היא בקבלת-עול ובמסירות-נפש, שהוא ביטול מצד מציאותו של האדם, אלא מצד האלקות.

(כ"ק אדמו"ר²⁵)

עוד ביאור בענין זה, ובהקדים:

במעלת קיום המצוות על לימוד התורה ישנם שני ענינים: (א) המשכת האלקות שע"י קיום המצוות נעלית יותר מההמשכה שע"י לימוד התורה (כי ההמשכה שע"י לימוד התורה היא מבחי' חכמה, ראשית ההשתלשלות, ואילו ע"י מעשה המצוות נעשית המשכת האור שלמעלה מהשתלשלות²⁶). (ב) בקיום המצוות ישנה המעלה ד"אתהפכא חשוכא לנהורא"²⁷, כי בירור הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם הוא (בעיקר) ע"י מעשה המצוות.

ומהחילוקים שבין שני הענינים: המשכת האלקות שע"י קיום המצוות (ענין הא') – היא בזמן הבית יותר מאשר בזמן הגלות, כי המשכה זו היא (בעיקר) כשהעש"י היא כביטול²⁸, שהוא בעיקר בזמן הבית²⁹; ואילו הענין ד"אתהפכא חשוכא לנהורא" שע"י קיום המצוות (ענין הב') – הוא בעיקר בזמן הגלות, כי חושך הגוף ונה"כ והעולם כמו שהם בגלות הוא

(ראה תו"מ סה"מ ח"ג ס"ע קפט ואילך. וש"נ. 25) תו"מ סה"מ שם ע' קסת. (26) תו"מ מג"א צ, א ואילך. (27) זח"ב קכת, א. (28) לקו"ת אחרי כו, ב. וראה גם תו"א שמות נג, ד. נד, ב, נה, א. ובכ"מ. (29) דנוסף לזה שבזמן הגלות א"א להיות הביטול והשתחוואה, שהוא ביטול פנימי, הבא דוקא מצד הרא"י באלקות [כמ"ש בתפלת מוסף דיו"ט, ואין אנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות לפניך", היינו שמכיון שאין אנו יכולים לעלות וליראות, לכן אין אנו יכולים להשתחוות (לקו"ת ברכה צח, ב. סידור עם דא"ח רעו, ב ואילך. סה"מ תרס"ח ס"ע קנא ואילך. תש"ט ע' 108. תרפ"ד ע' רפ. ובכ"מ)] – הנה גם הביטול דכריעה, שהוא ביטול חיצוני הבא מצד השגת אלקות, אינו כדבעי, כיון שגם ההשגה באלקות שבזמן הגלות אינה השגה אמיתית

(ראה תו"מ סה"מ ח"ג ס"ע קפט ואילך. וש"נ. 30) ראה לעיל פל"י, שמה ש"התכלית הוא עוה"ז התחתון" הוא לפי שבעולם זה דוקא "אתהפך חשוכא לנהורא.. ויתרון אור מן החושך". וראה גם לקמן בפרקין: "להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא לאהפכא חשוכא לנהורא". (31) תו"מ סה"מ ח"ב ע' רכו ואילך. (32) הל' תשובה ספ"ח. (33) ואף ששיטת הרמב"ם היא ש"עולם הבא" קאי על עולם הנשמות – מזה מובן גם לשיטת הרמב"ן (שכמותו ההכרעה בתורת החסידות – לקו"ת צו טו, ג. ובכ"מ) דקאי על עולם התחי', כמבואר בכ"מ (ראה "לקוטי פירושים" לעיל פל"ו ד"ה שיאיר. וש"ג) שהשכר הוא, כמובן בקופסא" תיכף בעשיית המצוה (ולעת"ל יתגלה). (34) לקו"ש ח"ו ע' 214.

ליקוטי

פרק לו

אמרים

תצג

ל"עבודה" סתם, אלא גם) להמבואר שם בענין "מעשה הצדקה"³⁸, שע"י העיון בזה ("עיון שם") יובן (בעומק יותר) החילוק שבין "מעשינו" ל"עבודתנו" כאן.

והביאור בזה:

באגה"ק שם נתבאר, ש"מעשה הצדקה" קאי על הצדקה הנמשכת מזה ש"ישראל בטבעם הם רחמנים וגומלי חסדים, מפני היות נפשותיהם נמשכות ממדותיו ית' אשר החסד גובר בהן על מדת הדין", "כי שם מעשה נופל על דבר שכבר נעשה או שנעשה תמיד ממילא והיא דבר ההווה ורגיל תמיד, ואף כאן הרי מדת החסד והרחמנות הוטבעה בנפשות כל בית ישראל מכבר מעת בריאותו³⁹ והשתלשלותן ממדותיו ית'".

והיינו, שאף שטבע החסד שבכל אדם מישראל הוא (לא מצד נפשו הבהמית, אלא) מצד נפשו האלקית (וממילא צריך יגיעה כדי לגלותו) – מ"מ, הצדקה שעושה מפני טבע זה נקראת עדיין בשם "מעשה הצדקה", ו"עבודת הצדקה" היא דוקא כשנתינת הצדקה שלו היא יותר גם מטבע נפשו האלקית.

ומזה מובן בנדו"ד – שהחילוק שבין "מעשינו" ל"עבודתנו" (בכללות התומ"צ) הוא ביגיעה בתומ"צ גופא: כשהגיעה היא מצד זה שהנה"ב מסתרת על טבע הנה"א, וצריך להתייגע כדי להסיר את הכיסוי וההסתר דנה"ב ולגלות את טבע הנה"א – הרי זה עדיין בכלל "מעשינו", מכיון שהגיעה היא רק כדי לגלות את טבע הנה"א (אבל מצד הנה"א גופא לא ה" צורך ביגיעה, כי התומ"צ הם, דבר ההווה ורגיל תמיד); ו"עבודתנו" הוא כשהגיעה היא יותר גם מטבע נפשו האלקית.

והענין בזה:

בעבודת הנשמה למטה (והעילוי שנעשה בה עי"ז) ישנם ב' ענינים: (א) ע"י שהגוף ונה"ב מעלמים ומסתירים על אור הנשמה – מתעוררים הכחות הנעלמים שבה, ועד לכחות העצמיים שלמעלה גם מהכחות הנעלמים⁴⁰. (ב) ע"י עבודת הנשמה למטה נעשה ענין חדש – בירור וזיכוך הגוף ונה"ב וחלקו בעולם, שהוא למעלה גם מגילוי הכחות הנעלמים

כללות קליפת נוגה שהיא כללות החיות של עוה"ז .. תצא או ממומאת' וחלאתה ותעלה לקדושה .. ישראל יראו עין בעין בו: כלומר: מה שמתברר עכשיו (בשעת עשיית המצוה) – הוא (א) רק האתרוג או התפילין שנעשה בהם המצוה בלבד, ולא שאר כל הדברים שבעוה"ז (וממילא – עיקר קליפת נוגה, המח' את העוה"ז ומלואו); (ב) רק בפנימיות ולא בחיצוניות (ולכן גם האתרוג שנעשה בו המצוה – אין ניכר בו שינוי מכמו שהי'). אלא שממעשה התומ"צ שלנו עכשיו נמשך עיקר הבירור שהי' לעת"ל, שע"ז יברר השי"ת לעת"ל את (כללות) קליפת נוגה, ובירור זה יהי' גם בחיצוניות ממש. ולכן יהי' אז הגילוי גם בחיצוניות העולמות, שלא יסתיר העוה"ז כלל על קדושת השי"ת, כמ"ש "עין בעין יראו גו".

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³⁵)

תכלית השלימות הוזה של ימות המשיח ותחיית המתים .. תלוי במעשינו ועבודתנו .. כי הגורם שכבר המצוה הוא המצוה בעצמה: ביאור שני הלשונות "מעשינו ועבודתנו" – יובן מ"ש לקמן באגה"ק סי"ב (המתחיל "והי' מעשה הצדקה כו"), עי"ש. ועפ"ז י"ל ש"מעשינו" קאי על ימות המשיח, ו"עבודתנו" קאי על תחיית המתים³⁶.

(מהר"י"צ אבי כ"ק אדמו"ר³⁷)

לכאורה, כוונת הציון בלקוטי לוי"צ היא לכללות ההפרש בין מעשה לעבודה המבואר באגה"ק שם – ש"שם מעשה נופל על דבר שכבר נעשה או שנעשה תמיד ממילא והוא דבר ההווה ורגיל תמיד .. אך לשון עבודה אינו נופל אלא על דבר שאדם עושה ביגיעה עצומה נגד טבע נפשו, רק שמבטל טבעו ורצונו מפני רצון העליון ב"ה". וכוונתו לומר שכן הוא גם הפירוש דב' הלשונות "מעשינו ועבודתנו" כאן – ש"מעשינו" קאי על קיום התומ"צ כפי הטבע וההרגל [ונכלל בזה – מה שנעשה טבעו ע"י היגיעה (בח' אתהפכא)], ו"עבודתנו" קאי על היגיעה בתומ"צ נגד (ויותר מ) הטבע והרגילות (בח' אתכפיא).

אבל מלשונו "יובן מ"ש לקמן .. עיין שם", משמע שכוונתו היא (לא רק לכללות ההפרש שבין "מעשה"

לוי"צ לתניא ע' טו. 38) ועפ"ז יומתק מה שמוסיף, המתחיל והי' מעשה הצדקה", דלכאורה תיבות אלו מיותרות. 39) תיבה זו היא כנראה טה"ד, וצ"ל "בריאנתן". 40) ראה סה"מ תרי"מ ח"ב ע' תקטז. תש"ו ע' 64. ובכ"מ.

35) אוה"ת בשלח ע' תעד. 36) וראה אגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' קי, די"ל בדרך אפשר ש"מעשה הצדקה" ו"עבודת הצדקה" הם ב' המדריגות דימות המשיח ותחיית המתים (כ"ק אדמו"ר – תוי"מ סה"מ ח"ד ע' קפח הערה 21). 37) לקוטי

(ההמשכה שנעשית על ידה). ולכן, המשכת הגילוי דאוא"ס שהאיר גם מקודם – נעשית ע"י היגיעה לגלות הטבע דהנשמה שהי' גם מקודם (מעשינו), והמשכת הגילוי דהעלם העצמי, אור חדש – נעשית ע"י היגיעה שלמעלה מהטבע גם דנפש האלקית (עבודתנו), שע"י נעשה אצלו ענין חדש שלא הי' גם מצד נשמתו.

(כ"ק אדמו"ר⁴⁵)

מעשינו ועבודתנו: יש לומר שהמקור לדיוק לשון אדה"ז, מעשינו ועבודתנו הוא מדיוק לשון הרמב"ם⁴⁶, שאף הוא משתמש בשני הלשונות „מעשה” ו„עבודה”: „הריני עושה מצוות התורה.. כדי שאקבל כל הברכות.. אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה”, „העובד מאהבה.. עושה האמת כו”, „לא תנשו אלא מאהבה.. עבדו מאהבה”.

(כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

צריך ביאור מה ששינה מלשון האריז"ל⁴⁸, „ע"י תפלתנו ומעשינו בעוה"ז אנו יכולין לברר וללבן אלו הז' מלכים”.

(כ"ק אדמו"ר⁴⁹)

מעשינו ועבודתנו: „מעשינו” – מלשון כפי"ו⁵⁰ וביטול (כמו „מעשין על הצדקה”⁵¹), כולל – בנוגע ללימוד התורה, כמבואר לעיל⁵² שדוקא „מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד” נקרא „עובד אלקים”, מאחר שכופה עצמו ללמוד יותר מרגילותו.

אמיתית** ש, שאינו מצד טבעה אלא מצד אלקות]. (42) ראה המשך תרס"ו ע' ה ואילך. ע' קכט ואילך. ע' תרעא ואילך. ע' תרצ ואילך. וראה גם סה"מ תרפ"ז ע' קנח ואילך. (43) אגרות קודש אדמו"ר מהרש"ב ח"א ע' קט. וכן משמע מ"ש בהמשך תרס"ו ע' יד ואילך שהגילוי דבחי' עדן (שעליו נאמר (ישע"י סד, ג) „עין לא ראתה”, דהיינו העלם העצמי) יהי' בתח"מ (אבל שם ע' קמ ואילך מבואר בא"א. ואכ"מ). (44) ויש לקשר זה עם המבואר בכ"מ (ראה „תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס” ע' קל ואילך. וש"ג) דמ"ש הרמב"ם (הל' מלכים רפי"א) שבימות המשיח עולם כמנהגו נוהג הוא בתקופה ראשונה, אבל בתקופה שני' – תח"מ – יהי' חידוש במעשה בראשית. (45) תו"מ סה"מ ח"ב ע' שסה. ח"ד ע' קפט ואילך. (46) הל' תשובה פ"י ה"א.ד. (47) תו"מ תשמ"ט ח"ב ע' 212 הערה 70. (48) טעמי המצוות פ' בהר. (49) שיחת ש"פ דברים תשמ"מ. (50) ראה לקו"ת בחוקותי מה, א. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תשסא. ספר המאמרים תרל"ו ח"ב ע' רפט. תרצ"ט ע' 191. ועוד. (51) ב"י לטור י"ד טרמ"ח. וראה לקו"ש ח"ב ע' 238. (52) פט"ו.

** ולהעיר מהמבואר בהמשך תער"ב (ח"א פקע"ח) שדוקא בירידת הנשמה למטה נעשה ביטולה בבחי' הנחת עצמותו.

שבנשמה (מאחר שהוא התחדשות ולא גילוי ההעלם).

ומכיון שהחידוש דזיכוך הגוף ונה"ב וחלקו בעולם נעשה ע"י עבודת הנשמה – הרי גם העילוי שנעשה ע"י בנשמה הוא באופן של התחדשות, היינו שעבודתה היא לא (רק) מצד טבע ומציאות הנשמה (שמתגלים הכחות הפנימיים והעצמיים שבה), אלא מצד האלקות. ואזי גם העבודה גופא היא באופן נעלה יותר (נוסף על היתרון שבזה בענין הביטול⁴¹), דמכיון שהיא מצד האלקות – אינה מוגבלת כ"כ בהגבלות טבע האדם (גם לא בהגבלות טבע הנשמה). וזהו ענין „עבודתנו” – שהיגיעה היא יותר גם מטבע הנשמה (כנ"ל).

ועפ"ז יובן שייכות ב' לשונות אלו (מעשינו ו„עבודתנו”) לימות המשיח ותחיית המתים:

ידוע⁴² שבהגילויים דלעתיד יהיו שני ענינים, בשתי תקופות שונות: (א) הגילוי דאוא"ס שהאיר גם קודם הצמצום, (ב) גילוי אור חדש שלא האיר קודם הצמצום, עד לבחי' העלם העצמי. ובכללות זהו החילוק בין ימות המשיח לתחיית המתים⁴³, שבימות המשיח יהי' הגילוי דאוא"ס שהאיר בגילוי גם קודם הצמצום, ובתחיית המתים יהי' גילוי אור חדש⁴⁴ שלא האיר קודם הצמצום.

וכיון ש„הגורם שכר המצוה הוא המצוה בעצמה” – הרי המצוה (העבודה) צריכה להיות מעין השכר

(41) כמבואר בכ"מ (סה"מ קונטרסים ח"ב שצד, א. תש"ו ע' 105) בנוגע לענין האהבה, שהאהבה שיש בנה"א מצ"ע היא בבחי' מציאות [דאף ש„נשמת האדם.. חפצה וחשקה.. לידבק בשרשה ומקורה.. הגם שתהי' אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי” (לעיל רפי"ט. וראה „לקוטי פירושים” שם ד"ה הגם), מ"מ, כיון שרצון זה הוא מצד טבעה, הרי אין צורתה העצמית בטלה ע"יז], וע"י שמחדשת בעבודתה ענין האהבה לאלקות גם בנה"ב, שע"י נפסדת צורתה ובטלה לגמרי (שהרי האהבה לאלקות היא היפך טבעה, שנמשכת לענינים גשמיים) – נעשה ע"יז גם ביטול הצורה דנה"א*, שהאהבה שלה תהי' בבחי' ביטול, לא מצד טבע ומציאות האוהב (הנשמה), אלא מצד הנאהב (אלקות). ומובן שכן הוא גם בעבודות שנענין הוא ביטול (כמו יראה, קב"ע וכיר"ב) – שהביטול שישנו בנה"א מצ"ע, כיון שהוא מצד טבעה, הרי גם הוא בבחי' „מציאות”, וע"י שנה"א פועלת ביטול בנפש הטבעית, שאין בו עירוב של „מציאות” – נעשה גם הביטול דנה"א ביטול

(* והו"ע הרקבון שעל"ידו נעשית הצמיחה – סה"מ תר"ן ע' שסה. סה"מ קונטרסים שם, ב. וראה סה"מ תר"ן שם (ע' שסז) שענין הצמיחה הוא גילוי תענוג הבלתי מורגש, שהו"ע גילוי העלם העצמי שיהי' בתח"מ – מתאים להמבואר לקמן בפנים שהגילוי דתח"מ בא ע"י „עבודתנו”.

ליקוטי

פרק לו

אמרים

תצה

(ה) „מעשינו“ (לשון כפי) – „אתכפיא“; „עבודתנו“ – אתהפכא⁶¹.

(כ"ק אדמו"ר⁶²)

ועבודתנו: לכאורה צ"ל „ועבודתינו“ (ביו"ד)⁶³, כמו „במעשינו“ הסמוך לו.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁴)

ועבודתנו: יש להוסיף בפירושו „ועבודתנו“:

(א) „עבודתנו“ – מלשון עיבוד עורות⁶⁰, היינו לא רק עבודה סתם, אלא עבודה קשה ביותר – להפוך ענין מעיקרו, וע"י התעסקות בענינים הכי תחתונים („צואת כלבים“⁶⁵), עד שהעוסק בהם אינו יכול להיות לא מלך ולא כהן גדול⁶⁶.

(ב) „עבודתנו“ – בחי' עבודת עבד, עד לתכלית השלימות שבזה – שכל מציאותו היא מציאות האדון בלבד⁶⁷.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁸)

הגורם שבר המצוה היא המצוה בעצמה: היינו שהמצוה עושה את השכר שלה, דלא כדוגמת ממון שבעל השדה משלם לזה שחורש וזורע את שדהו, שאין הזורע מייצר את הממון.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁹)

עפ"ז מסתבר שגם בנוגע לעבירות ס"ל לאדה"ז כן – שהעונשים הבאים נלמנעו⁷⁰ הם מסובכים בטבע העבירה גופא⁷¹ (ובשל"ה⁷² הובאו ב' דעות בזה). וכן משמע מהמבואר באגה"ת⁷³ שטעם עונש כרת ומיתה בידי שמים הוא לפי שע"י איסורים אלו „נכרת ונפסק חבל ההמשכה משם הוי" ב"ה“⁷⁴.

(כ"ק אדמו"ר⁷⁵)

דבר שהיה תחלה תחת ממשלת קליפת נוגה ..

פ"ב ה"ב. (66) קידושין פב, סע"א. רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ו. (67) ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' תי ואילך. (68) לקו"ש חכ"ה ע' 352 הערה 42. ד"ה דעו כי ה' תשל"ט. שלח לך תש"מ. תו"מ תשמ"ב ח"ב שם ושם. ח"ג ע' 1553. תשמ"ז ח"ג שם. תשמ"ז שם. (69) „שיעורים בספר התניא“ סע"ז 438 ואילך. (70) משא"כ עונשי בי"ד (כמו מלקות וד' מיתות בי"ד), שכיון שנמסרו לבי"ד, עכצ"ל שרצה הקב"ה וביטל הטבע ד, תייסרך רעתך“ (ירמ"ב, יט) שבעבירות אלו. (71) ראה גם לקמן פל"ט: „שכר מצוה מצוה פי' שמשכרה נדע מהותה ומדריגתה“, ומזה מוכח שזהו גם פירוש „שכר עבירה עבירה“ [שהרי במשנה (אבות פ"ד מ"ב) נשנו שני הענינים בהמשך אחד]. והרי בפשטות הטעם לזה שמשכרה נדע מהותה“ הוא לפי שהשכר הוא מסובב מהמצוה (או מהעבירה). (72) בהקדמה – בית אחרון יב, אואילך. (73) פ"ה. (74) ראה גם שער התשובה לאדה"מ צ"א ג. ג. יז, ד ואילך. ג. סע"ב. סה"מ להצ"צ לח, ב. (75) לקו"ש ח"ה סע"ז 134 ואילך.

ולכן מקדים אדה"ז „מעשינו“ ל„עבודתנו“ (דלכאורה הי' צ"ל בסדר הפכי – „עבודתנו ומעשינו“, שהרי המעשה הפרטי בא כתוצאה מכללות ענין העבודה) – כי כללות העבודה [אפילו כשהיא בבחי' עבודת עבד⁵³ („עבודתנו“), עד לתכלית השלימות שבזה] צריכה להיות בהקדמת ומתוך כפי' („מעשינו“). וכפי ש„כבר הי' לעולמים .. בשעת מתן תורה“⁵⁴, שהתנאי לקבלת התורה הי' הקדמת נעשה לנשמע דוקא.

ויש להוסיף, שגם בלשון „עבודתנו“ גופא כלול ענין הכפי', כמבואר באגה"ק⁵⁵ ש„לשון עבודה אינו נופל אלא על דבר שהאדם עושה ביגיעה עצומה נגד טבע נפשו, רק שמבטל טבעו ורצונו מפני רצון העליון ב"ה“.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁶)

החילוק בין „מעשינו“ ל„עבודתנו“ – יש לפרש⁵⁷ בכמה אופנים:

(א) כנגד ג' הדברים שעליהם העולם עומד⁵⁸: „מעשינו“ – קאי על תורה ומצוות (שבהן כלול קו הגמ"ח⁵⁹); „עבודתנו“ – קאי על עבודת התפלה (קו העבודה).

(ב) „מעשינו“ – קאי על לימוד התורה; „עבודתנו“ (מלשון עיבוד עורות⁶⁰) – קאי על קיום המצוות (המבררות ומזככות דברים גשמיים).

(ג) „מעשינו“ – קאי על עשיית המצוה עצמה; „עבודתנו“ (מלשון עורות עבודים⁶⁰) – קאי על בירור והפיכת הדבר הגשמי הנעשה עי"ז.

(ד) „מעשינו“ (לשון כפי'⁵⁰, כמו „מעשין על הצדקה“⁵¹) – קאי על „סור מרע“, שמירת מצוות לא־תעשה; „עבודתנו“ – קאי על עבודה בפועל באופן חיובי, קיום מצוות עשה.

(53) ראה „לקוטי פירושים“ לקמן ד"ה ועבודתנו (הב). (54) לשון אדה"ז – לעיל פל"ו. (55) ס"א. (56) לקו"ש חכ"ה ע' 352 הערה 42. ד"ה שלח לך תש"מ. תו"מ תשמ"ב ח"ב ע' 898. שם ע' 1028. ח"ג ע' 1552 ואילך. שם ע' 1575. תשמ"מ ח"ג ע' 1711. תשמ"ז ח"א ע' 501. ח"ג ע' 314. תשמ"ז ח"ג ע' 397. (57) ראה גם „לקוטי פירושים“ לעיל ד"ה תכלית (הה). (58) אבות פ"א מ"ב. (59) ראה מפרשי המשנה לאבות שם. ובירושלמי פאה פ"א ה"א: „צדקה וגמ"ח שקולות כנגד כל מצוות“ של תורה. וראה לקמן בפרקין בביאור מעלת הצדקה „שהיא עיקר מצוות מעשיות ועולה על כולנה כו“ (60) תו"א משפטים עו, א. (61) אבל ראה „לקוטי פירושים“ שם – באו"א. (62) לקו"ש חכ"ד ע' 338. תו"מ תשמ"ה ח"א ע' 25. תשמ"ז ח"ג ע' 563. תשמ"ח ח"ד ע' 35. תשמ"ט ח"ד ע' 108. (63) וכן הוא במהדורא קמא ובדפוסים הראשונים. (64) לקו"ש חכ"ה שם הערה 40. (65) ראה ברכות כה, א ובפרש"י. רמב"ם הל' חגיגה

כנ"ש בע"ח: שער מט (שער קליפת נוגה) פ"ו.

למלאכת שמים אלא טהורים ומותרים בפ"ך. וכן אתרוג שאינו ערלה*

הגהה

(שהערלה היא משלש קליפות הטמאות לגמרי שאין להם עליה לעולם כמ"ש בע"ח וכן כל מצוה הבאה בעבירה ח"ו):

ומעות הצדקה שאינן גזל וכיוצא בהם ועכשיו שמקיים בהם מצות ה' ורצונו הרי החיות שבהם עולה ומתבטל ונכלל באור

א"ס ב"ה שהוא רצונו ית' המלוכש בהם מאחר שאין שם בחי' הסתר פנים כלל להסתיר אורו ית' וכן כח נפש החיונית הבהמית שבאברי גוף האדם המקיים המצוה הוא מתלבש ג"כ בעשיה זו ועולה מהקליפה ונכלל בקדושת המצוה שהיא רצונו ית' ובטל באור א"ס ב"ה וגם במצות תלמוד תורה וק"ש ותפלה וכיוצא

[מ, א]

אתרוג שאינו ערלה [ובהגהה: שהערלה היא משלש קליפות הטמאות לגמרי .. וכן כל מצוה הבאה בעבירה ח"ו] ומעות הצדקה שאינן גזל: מזה שלאחרי שמביא הדוגמא דאתרוג שאינו ערלה מוסיף "מעות הצדקה שאינן גזל"⁸¹, ובהגהה מדמה "כל מצוה הבאה בעבירה" לאתרוג של ערלה – רא"י שכשאדם עובר עבירה, פעולת העבירה אינה רק בהגברא, אלא גם בהחפצא, שמשנתה ונעשה דבר מתועב⁸².

(כ"ק אדמו"ר⁸³)

הגהה: חצאי העיגול – מיותרים, כנ"ל פ"א⁸⁴.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

החיות שבהם עולה ומתבטל ונכלל .. וכן כח נפש החיונית .. ועולה .. ונכלל .. ובטל כו': צ"ע טעם שינוי הסדר – שבנוגע לחיות שבדברים הגשמיים כתב "עולה ומתבטל ונכלל", ובנוגע לכח נפש החיונית כתב "עולה .. ונכלל .. ובטל".

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

וגם במצות תלמוד תורה .. דעקימת שפתיו היו

כגון קלף התפילין ומוזוה וספר תורה .. וכן אתרוג .. ומעות הצדקה: נקט ג' דוגמאות: קלף – מחי, אתרוג – מצומח, מעות – מדומם⁸⁶. ולא נקט דוגמא ממדבר, כי א"א למצוא מדבר שיהי' חיותו מקליפת נוגה, שהרי כל אוה"ע הם מג' קליפות הטמאות (כמבואר לעיל⁷⁷), ולא מקליפת נוגה.

(מורה"נ"צ אבי כ"ק אדמו"ר⁸⁷)

ומקבל חיותה ממנה: היינו שגם עכשיו (שכבר אינו "תחת ממשלת קליפת נוגה", מאחר שנעשית בו מצוה, מ"מ עדיין) מקבל חיותו ממנה (ותיבות "הי' תחלה" קאי רק על "תחת ממשלת קליפת נוגה", ולא על "מקבל חיותה ממנה").

(כ"ק אדמו"ר⁷⁸)

הטהורים ומותרים: בדיוק הלשון "טהורים ומותרים" – ראה, "לקוטי פירושים" לעיל פ"ו ד"ה בעלי חיים. פ"ז ד"ה טהורים.

התפילין ומוזוה וספר תורה: מנאם כסדר ציוויים בתורה⁷⁹.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

גו"א. (80) "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות". (81) וראה בצד החיובי (לעיל פל"ד): "החומש מעלה עמו כל הארבע ידות" (ראה לקו"ש ח"ב ע' 135). (82) וראה לקח טוב כלל יב. בית האוצר מערכת א' כלל כד. צפע"נ ה' מאכלות אסורות פ"ב הכ"ה. ה' תרומות פ"ב ה"ב (ל, א). (83) לקו"ש חט"ז ע' 213 ובהערה 17. (84) "לקוטי פירושים" שם ד"ה הגהה.

(76) וכ"כ כ"ק אדמו"ר "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות". "שיעורים בספר התניא" ע' 439. (77) פ"ו. (78) הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). (79) תפילין – ואתחנן ו, ח "וקשרתם גו' והיו לטוטפות גו". מוזוה – שם ו, ט "וכתבתם על מוזוות גו". ס"ת – שופטים יז, יח "וכתב לו את משנה התורה גו". נצבים לא, יט "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת

ליקוטי אמרים

פרק לו

תצו

הא קיימא לן דהרהור לאו כדבור דמיו כו': ברכות כ, ב. ועיין טישור"ע או"ח סי' סב. וקיימא לן דעקימת שפתיו הוי מעשה: כריתות ד, א. ועיין ג"כ ב"מ צ, ב.

בהן אף שאינן בעשיה גשמית ממש שתחת ממשלת קליפת נוגה מ"מ הא קיימא לן דהרהור לאו כדבור דמיו ואינו יוצא ידי חובתו עד שיוציא בשפתיו וקיימא לן דעקימת שפתיו הוי מעשה כי אי אפשר לנפש האלהית לבטא בשפתיים ופה ולשון ושיניים הגשמיים כי אם ע"י נפש החיונית הבהמית המלוכשת באברי הגוף ממש וכל מה שמדבר בכח גדול יותר הוא מכנים ומלביש יותר כחות מנפש החיונית כדיבורים אלו וז"ש

עדיין לא כתב ש"אינו יוצא ידי חובתו עד שיוציא בשפתיו".

ולכן נקט ג' מצוות, כנגד חב"ד חג"ת נה"י: „מצות תלמוד תורה” – חב"ד (כדלקמן בפרקין). „וק"ש” – חג"ת, כידוע⁸⁵ שב' פרשיות שמע והי' אם שמוע הן בחי' חסד וגבורה, ופרשת ויאמר היא בחי' תפארת. „ותפלה” – נה"י⁸⁹, והיינו מה שבתפלה צריך לעמוד על רגליו, וב„רגל ישראל”⁹⁰, שהיא בחי' נצח והוד⁹¹, וכן הכריעות הן בברכיים שהן בחי' נצח והוד⁹², וההשתחויה היא ביסוד⁹³, וכן ח"י ברכות שבתפלה הן כנגד בחי' יסוד הנקרא חי"י⁹⁴, וג' הברכות האחרונות – רצה, הודאה ושים שלום – הן כנגד נה"י⁹⁵ [וזהו ש„תפלה” בגימטריא ב"פ „רגל” (דהיינו נצח והוד) עם „א"ל חי” (שביסוד⁹⁶)].

ומוסיף „וכיוצא בהן” (דהיינו ענינים שהם בדוגמת ג' הענינים דלעיל, שכנגד ט' הספירות חב"ד חג"ת נה"י) – בחי' מלכות, שהיא דוגמא ודמיון לכל ט' הספירות דז"א (וזהו ג"כ דיוק הלשון „וכיוצא בהן”, כי המלכות יוצאת מט' הספירות דז"א). וזהו ש„וכיוצא בהן” בגימטריא „קץ” ובגימטריא „צלע”, כידוע⁹⁷ שבחי' המלכות נקראת „קץ” ו„צלע”, כי המלכות נבנית מהאחוריים דט' הספירות. אמנם, לאחר שכתב ש„אינו יוצא ידי חובתו עד

מעשה כו': מזה מובן שהדירה בתחתונים (שע"ז קאי „תכלית השלימות הזה”) נעשית בעיקר ע"י עשיית המצוות⁸⁵, אלא ש„גם במצות תלמוד תורה” ישנו ענין זה, מאחר ש„עקימת שפתיו הוי מעשה” (ולכן מקשה בהמשך הענין ממ"ש רז"ל שת"ת שקול כנגד כולם).

(כ"ק אדמו"ר⁸⁶)

וגם במצות תלמוד תורה .. אי אפשר לנפש האלהית לבטא .. כי אם ע"י נפש החיונית הבהמית המלוכשת באברי הגוף ממש: ראה „לקוטי פירושים” לעיל פל"ה ד"ה והנה כשהאדם.

במצות תלמוד תורה וק"ש ותפלה וכיוצא בהן .. אינו יוצא ידי חובתו עד שיוציא בשפתיו .. ומכנים כל כהן בקרושת התורה או התפלה .. כח נפש החיונית המתלבש באותיות הדבור בת"ת או תפלה וכיוצא בהן או מצות מעשיות: פתח ב„תלמוד תורה וק"ש ותפלה”, אבל בהמשך דבריו השמיט ק"ש, וגם נקט „התורה או התפלה”, „ת"ת או תפלה .. או מצוות מעשיות” (ולא „ותפלה”, „ומצוות מעשיות”).

וי"ל בטעם השינויים⁸⁷:

„מצות תלמוד תורה וק"ש ותפלה” – מיירי בעצם המצוות, ולא רק בקיום מצוות אלו כדיבור (שהרי

85 אבל ראה „לקוטי פירושים” לקמן ד"ה ע"י עסק התורה.
86 לקו"ש ח"ח ע' 108 הערה 56. ח"א ע' 72 הערה 63.
87 ראה גם „לקוטי פירושים” לקמן ד"ה בת"ת. 88 ראה תו"א ר"פ ויחי. ובכ"מ. 89 ואולי י"ל שג' הספירות נה"י הן כנגד ג' המדריגות בתפלה (ראה זח"ג קצה, א): „תפלה לעני” – ביסוד, כי יסוד נקרא „דל” (זח"ב קפו, ב (ברע"מ)). „תפלה לדוד” – בהוד, כי הוד דרגא דוד (זח"ג ד, רע"א (ברע"מ)). „תפלה למשה” – בנצח, כי נצח דרגא דמשה (ע"ח של"ב פ"ו. ועוד. וראה לק"ש ח"ו ע' 244). 90 יחזקאל א, ז. וראה ברכות י"ד, ב.

טוש"ע ואדה"ז או"ח רסצ"ה. 91 ראה פ"י הרמ"ז לוח"ג רס, ב. אוה"ת ויצא רו, א. משפטים ע' אקעד ואילך. 92 פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"א. סידור תפלה למשה להרמ"ק שער ו ס"ח. אוה"ח לוח"א מד, א (בשם הרמ"ק). וראה גם תו"ח שמות לא, סע"ג. לקו"ש ח"ה ע' 212 הערה 45. ד"ה קול דודי תשמ"א. 93 ראה אוה"ת בחוקותי ע' תרצ"ז. נ"ך ע' שנו. 94 ראה סה"מ תרמ"א ע' קנח. וש"נ. 95 פע"ח שער העמידה פ"כ. 96 מאו"א אות א ס"פ. ובכ"מ. 97 ראה שער מאמרי רשב"י ר"פ בראשית (בנוסחא השלישית).

דמלכות שכנגד הגבורות דיסוד. (ג) „וכיוצא בהן” – במלכות עצמה [או י”ל ש, וכיוצא בהן” הוא ברחם המלכות, דהיינו ביסודה ומלכותה¹⁰⁶, שעומדים למטה גם מיסוד ז”א].

„או מצוות מעשיות” – הוא בבי”ע, בחי מעשה שלמטה מדיבור. ולכן נקט לשון „או”, כי היא חלוקה אחרת.

(מורהרלו”צ אבי כ”ק אדמו”ר¹⁰⁷)

אף שאינן בעשיה גשמית ממש: כלומר: קיומן אינו ע”י מעשה גשמי ממש.

(כ”ק אדמו”ר⁷⁸)

הא קיימא לן דהרהור לאו כדבור דמי ואינו יוצא ידי חובתו עד שיוציא בשפתיו. . כי אי אפשר לנפש האלהית לבטא בשפתיים ופה ולשון ושיניים הגשמיים כי אם ע”י נפש החיונית הבהמית כו’: יש להוסיף בהדגשת המעלה בקיום המצוות שבדיבור דוקא – ע”פ המבואר בהמשך הפרק ש, הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל כו’ ולא הוצרכה להתלבש בעוה”ז” אלא כדי לתקן את הגוף ונפש הבהמית, דהיינו לצורך ענין הדיבור „בשפתיים ופה ולשון ושיניים הגשמיים. . ע”י נפש החיונית הבהמית כו’” (משא”כ מצד ענין המחשבה – הרי עיקר העילוי הוא בנשמה כמו שהיא למעלה, כמארז”ל¹⁰⁸ „נשמות ישראל עלו במחשבה”), ונמצא שכללות כל סדר ההשתלשלות הוא בשביל ענין הדיבור.

(כ”ק אדמו”ר¹⁰⁹)

וקיימא לן דעקימת שפתיו הוי מעשה: עיין לקו”ת לג”פ סד”ה מים רבים¹¹⁰.

(כ”ק אדמו”ר⁸⁰)

עקימת שפתיו: הא דנקט „שפתיו” מכל ה’ מוצאות

ב (ושם – לענין „עקימת שפתיו הוי מעשה” בלימוד התורה: „כ”ה בגמ’ פ”ז דבי”מ ד”צ סע”ב, ובסנהדרין דס”ה ע”ב, ופ”ק דכריתות ד”ג סע”ב. וע”ש בתוס’ דב”מ שם שהקשו ע”ז, ותירצו, וכ”כ המ”מ סוף ה’ שכירות. ולתירוצם צ”ע איך כאן נקט מעשה. וי”ל דגם כאן הוא דבור המביא לידי מעשה, דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה. ועוד, דבסנהדרין שם לפרש”י לא משמע כתיורצם, וע”ש בתוס’. ובחידושי הר”ן שם חילק בין אותיות בומ”פ לשאר אותיות, וכ”כ בנמוקי פ”ז דסנהדרין שם. ובחידושי הרשב”א פ”ג דשבועות דכ”א פ’ בשם הר”י מיגש דעקימת שפתיו הוי מעשה זוטא ולא מעשה רבא. עכ”פ בנד”ז, בעסק התורה בדבור, גם להתוס’ והמ”מ י”ל דעקימת שפתיו הוי מעשה כנ”ל. ועיין בספר המאור פ”ק דשבת גבי מפסיקין לק”ש, מ”ש ב’ הירושלמי ולא מודה רשב”י שמפסיקין לעשות סוכה כו’ עד זה שנון וזה שנון כו’, מוכח כדעת

שיוציא בשפתיו”, דהיינו כדיבור, שהוא מלכות, בחי רחל, שקומתה כנגד ד’ ספירות תנה”י בלבד⁹⁸ – הזכיר רק תורה ותפלה („בקדושת התורה או התפלה”):

„תורה” (זו הנזכרת כאן) – בתפארת ונצח והוד, שמהם נמשכו החסדים למלכות⁹⁹, כי התורה היא „תורת חסד”¹⁰⁰. „תפלה” – ביסוד, שממנו נמשכו הגבורות למלכות⁹⁹, כי התפלה היא כנגד קו השמאל, קו העבודה, שהרי התפלה היא במקום הקרבנות¹⁰¹ [וזהו ש, „תפלה” בגימטריא „יצחק רבקה” (ה’ פעמים אחוריים דס”ג בהסר הפשוטים)¹⁰², שענינם גבורות. וכן „תפלה” אותיות „ת”ל פה”: „ת”ל” – בגימטריא ה’ פעמים שם אלקים, דהיינו ה’ גבורות שביסוד, הנמשכות ל”פה”, בחי מלכות. וגם ביסוד גופי יש בחי פה – „פי האמה”¹⁰³].

ולכן נקט כאן „תורה או תפלה” (ולא „ותפלה” כדלעיל), כלומר שכאן התפלה היא חלוקה אחרת, כי התורה (תפארת נצח והוד) היא המשכת החסדים, והתפלה (יסוד) היא המשכת הגבורות.

וזהו ג”כ מ”ש אח”כ „כח נפש החיונית המתלבש באותיות הדיבור בת” או תפלה וכיוצא בהן או מצוות מעשיות”:

„הדיבור” הוא במלכות, בחי רחל, שקומתה כנגד תנה”י (כנ”ל). ודיבור זה נחלק לכמה חלקים: (א) „בתלמוד תורה” – בחי הדיבור דמלכות שכנגד תפארת נצח והוד, בחי חסדים [ובזה גופא – „תלמוד” הוא בחי נצח והוד, הנקראים¹⁰⁴ „לימודי הוי”¹⁰⁵], ו”תורה” היא בחי תפארת (ולכן פירוש „תלמוד תורה” הוא שלומדים את התורה, כמו שנצח והוד הם „לימודי הוי”¹⁰⁶, היינו שמקבלים מתפארת¹⁰⁴]. (ב) „או תפלה” – בחי הדיבור

(98 ע”ח שער לח (שער לאה ורחל) פ”ה. ועוד. (99 ע”ח שער לה (שער הירח) פ”ב. פ”ד. (100 משלי לא, כו. (101 ברכות כו, א ואילך. (102 שם ס”ג נכתב „יוד” ה”י וא”ו ה”י” (בגימטריא ס”ג), ו”אחוריים דס”ג” הם „יוד, ה”י, יוד” ה”י וא”ו, יוד” ה”י וא”ו ה”י” (בגימטריא קס”ו). ובהסר הפשוטים, היינו כשמסירים מספר ס”ג („הפשוט”) ממספר קס”ו („אחוריים דס”ג”), נשאר ק”ג, וה’ פעמים ק”ג הם תקט”ו, בגימטריא „תפלה” ו”יצחק רבקה”. (103 נדה כב, א. (104 פרדס שער כג (שער ערכי הכינייים) פ”ב. מא”א אות למ”ד סכ”ט. (105 ישעי’ נד, יג. (106 ראה, ספר הערכים – חב”ד” מערכת אותיות אות בי”ע ירצו ואילך. אות מ”ע יקעו ואילך. וש”נ. (107 לקוטי לוי”צ לתניא ע’ טו ואילך. (108 ב”ר פ”א, ד. (109 תו”מ חניט ע’ 29. (110 נד, ד – נדפס גם באוה”ת נח (כרך ג) תרטו,

ליקוטי אמרים

פרק לו

תצט

כל עצמותי תאמרנה וגו': תהלים לה, י"ד. אם ערוכה בכל רמ"ח איברים משתמרת כו': עירובין נד, א¹²⁰.

הכתוב כל עצמותי תאמרנה וגו' וז"ש רז"ל אם ערוכה בכל רמ"ח איברים משתמרת ואם לאו אינה משתמרת כי השכחה היא מקליפת הגוף ונפש החיונית הבהמית שהן מקליפת נוגה הנכללת לפעמים בקדושה והיינו

הפה – אולי משום דבהם, אשתלים דיבור, כמ"ש בזהר¹¹¹ (ובביאוה"ז לאדהאמ"צ לשם¹¹²). ועיין ג"כ לקו"ת לג"פ שם שיש מחלקים בין אותיות בומ"ף (שמוצאן מהשפתיים) לשאר אותיות. ועיין ג"כ הקדמת תיקוני זהר¹¹³.

(מורהלוי"צ אבי כ"ק אדמו"ר¹¹⁹)

וכל מה שמדבר בבח גדול יותר הוא מננים ומלביש יותר כחות מנפש החיונית בדיבורים אלו. . אם ערוכה בכל רמ"ח איברים משתמרת כו': וכשלימוד התורה הוא באופן זה – יש בו מעלה לא רק לגבי לימוד התורה בדיבור בלבד (שדיבור הוא, מעשה זוטא¹²¹, משא"כ כשלומד, בכל רמ"ח איברים" ה"ז, מעשה רבה), אלא גם לגבי מצוות מעשיות, שהרי מצוות מעשיות עשיתם היא ע"י כח ואבר אחד בלבד (כח המעשה בידיים, כח ההילוך ברגלים וכו'), משא"כ לימוד התורה צ"ל, ערוכה בכל רמ"ח איברים.

(כ"ק אדמו"ר¹²²)

כי השכחה כו': בענין השכחה – ראה: הלכות תלמוד תורה לאדה"ז פ"ב ה"י¹²³. קו"א ד"ה דוד זמירות¹²⁴. תו"א סד"ה זכור דפ' תצוה¹²⁵. לקו"ת ד"ה ואהי' גו' אמון ס"ג¹²⁶. לקו"ת לג"פ סוף ביאור השמים כסאי¹²⁷.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

123 ושם: „השכחה .. עד כסא הכבוד .. אך לא למעלה מהכסא כמ"ש כי אין שכחה לפני כסא כבודך שהוא למעלה מהכסא עולם הזכרון והזכר המשפיע (כי השכחה באה מצד הקליפה ואינה מגעת לינק אלא עד הכסא כמ"ש שאין הכסא שלם כו').”
124 ושם: „ולפי שתפס דוד בבחי' אחוריים לכך נענש בשכחה הבאה מן בחי' אחוריים כו'.” (125) פה, ב (ושם): „ולא תשכח, שלא יהי' בבחי' שכחה שהיא בחי' אחוריים כו' ואין יניקתם ואחיותם אלא בבחי' אחוריים כו'.” (126) במדבר יג, ו (ושם: „וזהו שנענש דוד המלך ע"ה .. שנפל בבחי' שכחה היא בחי' אחוריים .. היינו מדה כנגד מדה שלפי שלא שיבח את התורה בבחי' פנים אלא בבחי' אחוריים .. נפל לבחי' שכחה היא בחי' אחוריים.” (127) בראשית י"ד, ד – נדפס גם באוה"ת שם תתרט, ב (ושם): „השכחה היא באה מפני קוצר הגבלת כח הכלי שמגביל את האור השכלי ולכך הולך ומשתכח מעט מעט, אבל מצד בחי' המקיף השורה על כלי השכל אין אותו השכל בא לידי הגבלה וכו'” (ומוסיף לציין לאגה"ק, תו"א ולקו"ת הנ"ל, ועוד).

הפה – אולי משום דבהם, אשתלים דיבור, כמ"ש בזהר¹¹¹ (ובביאוה"ז לאדהאמ"צ לשם¹¹²). ועיין ג"כ לקו"ת לג"פ שם שיש מחלקים בין אותיות בומ"ף (שמוצאן מהשפתיים) לשאר אותיות. ועיין ג"כ הקדמת תיקוני זהר¹¹³.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

כי אי אפשר לנפש האלהית לבטא בשפתיים ופה ולשון ושיניים הגשמיים כי אם ע"י נפש החיונית הבהמית כו': כלומר: וגם מעשה כזה (עקימת שפתיו" בלבד) שייך לנפש החיונית הבהמית שתחת ממשלת קליפת נוגה (כמו „עשי" גשמית ממש" דלעיל), „כי אי אפשר לנפש האלקית לבטא .. כי אם ע"י נפש החיונית הבהמית כו'.”

(כ"ק אדמו"ר¹¹⁴)

בשפתיים ופה ולשון ושיניים: נקט ד' מוצאות הדיבור בלבד (אף שישנם ה') – כנגד ד' ספירות תנה"י, שכנגדן היא קומת המלכות (דיבור), בחי' רחל¹¹⁵: „שפתיים” – כנגד נצח והוד; „פה” – כנגד תפארת [וכנראה כולל מוצא הגרון ומוצא החיך¹¹⁶, שמהם יוצאות אותיות אחה"ע גיכ"ק¹¹⁷, שמספרן בגימטריא „אור”], „אור”], „לשון” – כנגד יסוד; „שיניים” – כנגד נצח והוד [כי בנצח והוד יש ב'

הרי"י מיגש כו', וצ"ע. ואפשר גם להרי"י מיגש ת"ת אינו כשאר עקימת שפתיו שנק' מעשה זוטא, לבד מטעם הנ"ל דמביא לידי מעשה” (111) ח"ב ג, א. (112) פו, ב (ושם: „כאשר חיתוך אותיות הלשון מתקבלים בכלי השפתים וגומרים לקבל האותיות אי נשלם הדיבור של המדבר שהוא הלשון כו'” עיי"ש). (113) יג, ב (ושם): „והמשכילים אליו שפון דאתמר בהון ושפתותינו שבת, ובהון אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלג"ת זסר"ץ דמשמשין בפומא בכ"ב אתון, ובהון חתוך דבורא דצלותא לשכחא למלכא” – היינו שחיתוך דיבורא” כל ה' מוצאות הפה הוא „בהון” (בשפתיים). (114) „שיעורים בספר התניא” ע' 442. (115) ראה גם „לקוטי פירושים” לעיל ד"ה וגם (הא'). (116) וכ"כ כ"ק אדמו"ר – „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות.” (117) ראה „ספר הערכים – חב"ד” מבוא למערכת אותיות ע' לד ואילך. וש"נ. (118) שער יג (שער א"א) פ"הו (עיי"ש). (119) לקוטי לוי"צ לתניא ע' טז. (120) ושם: „אם ערוכה בכל רמ"ח אברים ש"ך משתמרת.” (121) ראה סנהדרין סה, א. (122) סה"מ תשל"ז ע' 112.

כשמתיש כחן ומכנים כל כחן בקדושת התורה או התפלה :

זאת ועוד אחרת שכח נפש החיונית המתלבשת באותיות הדבור בת"ת או תפלה וכיוצא בהן או מצות מעשיות הרי כל גידולו וחיותו מהדם שהוא מקליפת נוגה ממש שהן כל אוכלין ומשקין שאכל ושתה ונעשו דם שהיו תחת ממשלתה וינקו חיותם ממנה ועתה היא מתהפכת מרע לטוב ונכללת בקדוש' ע"י כח נפש החיונית הגדל ממנה שנתלבש באותיות אלו או בעשיה זו אשר הן הן פנימיות רצונו ית' בלי שום הסתר פנים וחיותן נכלל ג"כ באור א"ס ב"ה שהוא רצונו ית' ובחיותן נכלל ועולה ג"כ כח נפש החיונית וע"י זה תעלה ג"כ כללות קליפת נוגה שהיא כללות החיות של עו"הו הגשמי והחומרי כאשר כל הנשמה ונפש האלהית שבכל ישראל המתחלקת בפרטות לששים רבוא תקיים כל נפש פרטית כל תרי"ג מצות התורה שס"ה ל"ת להפריד שס"ה גידים של דם נפש החיונית שבגוף שלא יינקו ויקבלו חיות בעבירה זו מאחת משלש קליפות הטמאות לגמרי שמהן נשפעים

שמו"ע. ועוד, שדין „הרהור לאו כדיבור דמי“ (שעליו קאי שם) לענין ק"ש איתמר.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

מהדם .. שהן כל אוכלין ומשקין: אולי צ"ל „שהוא כל אוכלין ומשקין“ (וקאי אדם).

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

כאשר כל הנשמה ונפש האלהית .. תקיים .. תרי"ג מצות: צ"ע, נפש האלקית מאן דכר שמי, והרי רק בנפש החיונית עסקינן בפרק זה עד עתה. ואולי מפני שבתרי"ג מצוות ישנן כמה מצוות שקיומן הוא רק במחשבה (דהיינו – לא ע"י „כח נפש החיונית הבהמית שבאברי גוף האדם“), ולכן א"א לומר שקיום כל התרי"ג מצוות הוא ע"י נפש החיונית. ועצ"ע.

(כ"ק אדמו"ר¹³¹)

„לקוטי פירושים“ לעיל ד"ה מצות. 131 הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק) – נדפסה (בחלקה) ב„שיעורים בספר התניא“ ע' 445 הערה 4.

שכח נפש החיונית המתלבשת: לכאורה „המתלבשת“ קאי על „כח נפש החיונית“ (וכמ"ש לעיל „וכן כח נפש החיונית .. הוא מתלבש ג"כ בעשי' זו“, „הוא מכניס ומלביש יותר כחות מנפש החיונית בדיבורים אלו“, וכמו שמסיים כאן „הרי כל גידולו וחיותו“, „ע"י כח נפש החיונית שנתלבש באותיות אלו כו"). וא"כ צ"ל „המתלבש“, לשון זכר¹²⁸.

(כ"ק אדמו"ר¹²⁹)

בת"ת או תפלה: הא דלא חשיב כאן גם קריאת שמע (כמ"ש לעיל „תלמוד תורה וק"ש ותפלה“)¹³⁰ – י"ל שאחרי שפירשה כבר בתחלה, נכללת גם היא בלשון „תפלה“, הכולל בכ"מ את כל סדר התפלה (כולל ק"ש).

ובתחלה פירשה, כדי שלא נאמר ש„תפלה“ היינו

128 וכ"ה בתניא בצירוף מ"מ, ליקוט פירושים, שינוי נוסחאות ע' תשסב. 129 „מראה מקומות, הגהות והערות גצרות“. „הערות ותיקונים בדרך אפשר“. 130 ראה גם

ליקוטי אמרים

פרק לו

תקא

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: זכרי' יג, ב. מטומאת' וחלאתה: ע"ד לשון הכתוב – יחזקאל כד, יא. וראו כל בשר יחדיו: ישעי' מ, ה. ויופיע עליהם בהדר גאון עזו: ע"ד נוסח תפלת ר"ה. וימלא כבוד ה' את כל הארץ: שלח יד, כא. אתה הראת לדעת גר: ואתחנן ד, לה.

שם"ה לא תעשה דאוריית' וענפיהן שהן מדרבנן ושוב לא תוכל נפש החיונית לעלות אל ה' אם נטמאה בטומאת השלש קליפות הטמאות שאין להן עליה לעולם כ"א ביטול והעברה לגמרי כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ורמ"ח מצות עשה להמשיך אור א"ס ב"ה למטה להעלות לו ולקשר ולייחד בו כללות הנפש החיונית שברמ"ח אברי הגוף ביחוד גמור להיות לאחדים ממש כמו שעלה ברצונו ית' להיות לו דירה בתחתונים והם לו למרכבה כמו האבות. ומאחר שבכללות נפש החיונית שבכללות ישראל תהיה מרכבה קדושה לה' אזי גם כללות החיות של עו"הו שהיא קליפת נוגה עכשו תצא אז מטומאת' וחלאתה ותעלה לקדושה להיות מרכבה לה' בהתגלות כבודו וראו כל בשר יחדיו ויופיע עליהם בהדר גאון עזו וימלא כבוד ה' את כל הארץ וישראל יראו עין בעין כבמתן תורה דכתיב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו ועל ידי זה יתבלעו ויתבטלו לגמרי כל השלש קליפות הטמאות כי יניקתן וחיותן מהקדושה עכשו היא ע"י קליפת נוגה הממוצעת בנייה ונמצא כי כל תכלית של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי כבודו ואלהותו ית' ולהעביר רוח הטומאה מן הארץ תלוי בהמשכת אלהותו ואור א"ס ב"ה לנפש החיונית שבכללות ישראל בכל רמ"ח אבריה ע"י קיומה כל רמ"ח מצות עשה ולהעביר רוח הטומאה ממנה בשמירת' כל שם"ה מצות ל"ת שלא יינקו ממנה שם"ה גידיה כי כללות ישראל שהם ששים רבוא נשמות

[מ, א]

למרכבה כמו האבות: כנ"ל פכ"ג.

(כ"ק אדמו"ר⁷⁸)

וחלאתה: פירוש: זוהמא (מפרשים ליחזקאל שם).

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

בהתגלות כבודו וראו כל בשר יחדיו ויופיע עליהם בהדר גאון עזו וימלא כבוד ה' את כל הארץ: יש להשוות עם לשונו לעיל ספ"ו –

„וכתיב ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו .. וכמו שנאמר והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך”.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

יתבלעו: היינו שתתבטל מציאותם, מלשון „בלע המות”¹³².

(כ"ק אדמו"ר¹³³)

פרטיות הם כללות החיות של כללות העולם כי בשבילם נברא וכל פרט מהם הוא כולל ושייך לו החיות של חלק אחד מששים רבוא מכללות העולם התלוי בנפשו החיונית להעלותו לה' בעלייתה דהיינו במה שמשתמש מעו"הו לצורך גופו ונפשו החיונית לעבודת ה' כגון אכילה ושתיה ודומיהם ודירה וכל כלי תשמישו אלא שששים רבוא נשמות פרטיות אלו הן שרשי' וכל שרש מתחלק לששים רבוא ניצוצות שכל ניצוץ הוא נשמה אחת וכן בנפש ורוח בכל עולם מארבע עולמות אצילו' בריאה יצירה עשיה וכל ניצוץ

בשבילם נברא: פרש"י
בראשית א, א¹³⁴. וכל שרש
מתחלק לששים רבוא ניצוצות:
ספר הגלגולים פ"ג.

תרי"ג מצוות, רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת), אך דרך פרט נחלקת לניצוצות אין מספר כו".

והתייוד בזה – ע"פ מ"ש באגה"ק לפנ"ז (בנוגע לתרי"ג מצוות), ש"מספר זה הוא בדרך כלל, אבל בדרך פרט הנה כל מצוה ומצוה מתחלקת לפרטים רבים לאין קץ ותכלית, והן הן גופי הלכות פרטיות שבכל מצוה שאין להם מספר, כמ"ש¹³⁸ ששים המה מלכות הן ס' מסכתות ועלמות אין מספר הן ההלכות", ומספר "ששים" הוא השורש דששים רבוא (כשמכפילים ששים פעמים עשר ד' פעמים¹³⁹).

(כ"ק אצטו"ר¹⁴⁰)

לפי זה צ"ל לכאורה שכל הנשמות שניתוספו על ששים רבוא הם נשמות פרטיות שהיו כלולות תחלה בהכלל ויצאו אח"כ מן הכלל אל הפרט, אבל לא שנתחדש דבר בעיקרו.

אבל באמת א"א לומר כן, מכמה טעמים: (א) מצינו שמרע"ה בירך את בני "הוי' גוי' יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם"¹⁴¹, וארז"ל¹⁴² "למה בירכן בלשון תוספת, שתוספתו של הקב"ה יתירה מן¹⁴³ העיקר". וא"כ עכצ"ל שהריבוי

וכן נפשות. בסה"כ א ביליאן ושמונה אלפים מיליאן. וסכום כזה בכל עולם מד' עולמות אבי"ע. סה"כ ניצוצות שלהם .. ארבעה ביליאן ושלושה מאות ועשרים אלפים מיליאן". (136) מכילתא בשלח טו, א. ועוד. (137) לקו"ש חי"ט ע' 19 הערה 41. (138) שה"ש ו, ת. וראה זח"ג רטז, סע"א ובהנסמן שם בנצו"ז. (139) ראה גם סה"מ תרע"ח ע' שיב ואילך. (140) תו"מ תש"נ ח"ד ע' 51 הערה 138. (141) דברים א, יא. (142) דב"ר פ"א, יג. וראה ב"ר פס"א, ד. (143) בב"ר שם (ועד"ז מסיים בדב"ר שם): על העיקר. החילוק בין "מין" ו"על" נתבאר בלקו"ש ח"ה ע' 423 הערה 10. ע' 428 הערה 13.

להעלותו לה' .. במה שמשתמש מעוה"ז לצורך גופו ונפשו החיונית לעבודת ה' כגון אכילה ושתיה ודומיהם ודירה וכל כלי תשמישו: בביאור ענין "כל כלי תשמישו" (שבזה נכללים גם דברים האסורים באכילה, שחיותם היא מג' קליפות הטמאות ולא מקליפת נוגה) – ראה בארוכה "ליקוט פירושים" לעיל פ"ז ד"ה כלומר.

ששים רבוא נשמות פרטיות אלו הן שרשי' וכל שרש מתחלק לששים רבוא ניצוצות שכל ניצוץ הוא נשמה אחת וכן בנפש ורוח בכל עולם מארבעה עולמות: זהו סך-הכל של ניצוצי נשמות ישראל, וראה החשבון בלקוטי הגהות כאן¹³⁵.

ובפשטות אפשר שיהיו כמה ניצוצות בגוף אחד, כמובן ממחז"ל (בנוגע לכו"כ) שפלוגי שקול כנגד כמה וכמה, וכל מלך הוא נשמה כללית, ומרע"ה שקול כנגד ששים רבוא¹³⁶. ועוד.

(כ"ק אצטו"ר¹³⁷)

להעיר מאגה"ק ס"ז: "כל הנשמות שבעולם היו כלולות באדה"ר, ודרך כלל היתה נשמתו נחלקת למספר תרי"ג, רמ"ח אברים ושס"ה גידים (כנגד

134) אבל בב"ר פ"א* – בזכות ישראל" (כ"ק אדמו"ר – מראה מקומות, הגהות והערות קצרות). (135) ע' לו (ושם: "יש שלושה מאות וששים אלפים מיליאן ניצוצות דנשמות וכן רוחות

(* לפנינו בב"ר שם (ד) – ממחבתן של ישראל קדמה לכל דבר .. צפה הקב"ה שאחר כ"ו דורות ישראל עתידין לקבל את התורה .. העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, אבל ליתא שם הלשון "בזכות ישראל". והוא בויק"ר פל"ו, ד: "שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות ישראל, דכתיב בראשית ברא אלקים, ואין ראשית אלא ישראל כו".

ליקוטי אמרים

פרק לו

תקו

לא מינה ולא מקצתה: ע"ד לשון חז"ל – סוטה ה, א.

לא ירד לעו"הו אף שהיא ירידה גדולה ובחי' גלות ממש כי גם שיהיה צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירדתו לעו"הו החומרי לא מינה ולא מקצתה ואין ערך ודמיון ביניהם כלל כגודע לכל משכיל

בכל עולם מארבע עולמות בו: קאי גם על „נשמה אחת“ (ולא רק על „נפש ורוח“ דסמך ל').

(כ"ק אדמו"ר 78)

מארבע: אולי צ"ל: מארבעה.

(כ"ק אדמו"ר 129)

וכל ניצוין לא ירד לעוה"ז אף שהיא ירידה גדולה בו: פירוש תיבת „אף“ כאן – לא במובן של ניגוד (כמו הביטוי „אף-על-פי“), אלא במובן של „ושוו“, כלשון הכתוב¹⁵⁰ „ואף גם זאת“, וכלשון חכמים „אף הוא ביטל“¹⁵¹, „אף כפת הירדן“¹⁵². ובכ"מ.

ויש להמתיק הטעם שנקט אדה"ז בלשון „אף“ במקום זה דוקא – כלשון הכתוב השי"ד לנדון דידן: „אף עשיתיו“¹⁵³ (שגם בזה הפירוש „ועוד“). והרי הלשון „אף“ בכתוב בדיוק הוא, כדמצינו במארז"ל¹⁵⁴ „ד' שפתו באף“, וכמבואר בדא"ח¹⁵⁵.

(כ"ק אדמו"ר 156)

שהיא ירידה גדולה ובחי' גלות ממש כי גם שיהיה צדיק גמור. לא יגיע בו: כלומר: ראשית כל – הרי מצד גודל הירידה „כל הדרכים בחזקת סכנה“¹⁵⁷; אבל גם מי שיינצל מסכנה זו, ויהי צדיק גמור – מ"מ „לא יגיע בו“.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ 158)

גם שיהיה צדיק גמור בו: היינו שכן הוא אפילו בנשמות הגבוהות, וכ"ש בנשמות הבינונים.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב 159)

גם שיהיה צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי בו: היינו מפני שהנפש האלקית היא בבחי'

דבני הוא חידוש עיקרי בעצם הענין (ויתירה מן העיקר), ולא רק יציאה מן הכלל אל הפרט. (ב) בגמרא¹⁴⁴ הקשו: „כתיב¹⁴⁵ והי' מספר בני ישראל כחול הים, וכתיב¹⁴⁵ אשר לא ימד ולא יספר“, ותיצרו „כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום“. ולפ"ז צ"ל שהחילוק בין „והי' מספר“ ובין „לא יספר“ הוא חילוק עיקרי, ע"ד החילוק בין „עושין רצונו של מקום“ ל„אין עושין רצונו של מקום“, ולא רק ע"ד פרט וכלל.

והביאור בזה¹⁴⁶:

זה שמספר נשמות ישראל הוא במדידה והגבלה דששים ריבוא שרשים – הוא דוקא כשהמשכה היא בסוד שורש, שמקורה בבחי' חיצונית הכתר, שהיא בחי' קו המדה¹⁴⁷, ולכן המשכה זו היא במספר קצוב („מספר בני ישראל“) שלא יוסיף ולא יגרע לעולם [והטעם למספר ששים ריבוא דוקא – כי שורש נש"י הוא בו"ק דז"א דאצילות, וכל מדה מהששה מדות כלולה מיו"ד ויו"ד מיו"ד, ובהתכללות ה' פעמים יו"ד מיו"ד עולה ששים ריבוא].

אבל ע"י עבודת האדם ישנה גם המשכה בסוד תוספת, שהיא המשכת ענין חדש (וכידוע¹⁴⁸ הפירוש בענין „עושין רצונו של מקום“ – שע"י העבודה עושים וממשיכים רצון חדש) מבחי' פנימיות הכתר (ששם הוא הרצון דתומ"צ), שהיא בחי' אין סוף, ולכן המשכה זו היא למעלה ממדידה והגבלה, ומצד המשכה זו אין מדידה והגבלה למספר בני"י („אשר לא ימד ולא יספר“).

(כ"ק אדמו"ר 149)

150 בחוקותי כו, מד. 151 סוטה מז, סע"א (במשנה).
152 כריתות ו, א. 153 ישעי' מג, ז. 154 ב"ר פי"ט, ב.
155 לקו"ת ר"פ בלק. ועוד. 156 אגרות קודש ח"א ע' לב.
157 ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. קה"ר פי"ב, ב. וראה גם לקו"ת אחרי כה, ג. 158 סה"מ תרפ"ה ע' קכו. ע' קמב. 159 סה"מ עטר"ת ע' קעת.

144 יומא כב, ב. 145 הושע ב, א. 146 בכל הבא לקמן – ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קצא ואילך. סה"מ תרע"ח שם.
147 ראה זהר ח"א טו, א. יח, ב. ח"ב מח, ב. רלג, א (ובביאורה"ז לאדהאמ"צ לזהר שם (ק"ט, ד). ת"ז ת"ה בתחלתו. ובכ"מ.
148 ראה לקו"ת ברכה צט, ג. אמרי בינה שער הק"ש פפ"ו.
149 סה"מ תשי"ד ע' קנג ואילך. ד"ה שאו את ראש תש"מ.

בתענוגים: כי עבודתו של צדיק גמור היא בהתגלות הכחות העצמיים, שע"ז יכולות להיות ב' המדות דיראה ואהבה כאחת¹⁶⁹ (משא"כ בכחות הגלויים – הרי בעת שהוא באהבה אינו ביראה, ובעת שעבודתו ביראה אינו באהבה¹⁷⁰).

(כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ¹⁵⁸)

צדיק גמור עובר ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים: ראה, "לקוטי פירושים" לעיל פל"ה ד"ה צדיק גמור.

צדיק גמור עובר ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי כו': היינו שרק הארה ומקצת מהנשמה היא שירדה למטה, אבל עצם שרשה ומקורה לא ירד למטה (גם בנשמות דאצילות).

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹⁷¹)

צדיק גמור עובר ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי וכו': הטעם שנקט תחלה, "ביראה ואהבה", בלשון הקודש, ואח"כ נקט, "בדחילו ורחימו", בלשון תרגום:

לשון הקודש היא בחי' "פנים", דהיינו בחי' פנימיות, משא"כ לשון תרגום היא בחי' "אחור", דהיינו בחי' חיצונית (כידוע¹⁷² בענין "שנים מקרא ואחד תרגום"). וזהו מ"ש אדה"ז, שאף שהוא "עובד ה'

התלבושות ותפיסה ממש בנפש הבהמית¹⁶⁰, שבאה בהגשמה לפי האופן הטבעי דנפש הבהמית¹⁶¹.

ודוגמא לדבר – מאור וחיות הנפש המתלבש בגוף, שכחות הנפש באים בהגשמה לפי אופן חומר איברי הגוף שהם מלובשים בהם (כח הראי' – בעין, כח השמיעה – באוזן, כח השכל – במוח שבראש וכו'). ולכן בכח הראי' שבעין רואה האדם דבר גשמי (משא"כ עצם כח הראי' שבנפש אינו בערך לראות דבר גשמי), וכן השכל משכיל השכלה גשמית וכו'.

וכמו"כ הוא ביותר בנפש האלקית – הן בכח הראי' והן בכח ההשגה:

כח הראי' – בנה"א כפי שהיא למעלה הוא הראי' בבחי' מהות אלקות ממש (בדוגמת כח הראי' בעין, שרואים על ידו את מהות הדבר¹⁶²), וכן רואה ושומעת את כל הכרוזים העליונים¹⁶³ כו'¹⁶⁴; משא"כ בהתלבושותה בנפש הטבעית למטה – הרי בחי' הראי' שישנה באלקות עכשיו¹⁶⁵ היא רק ראיית עין השכל ("בעין השכל דבלבך אתחזי כולא"¹⁶⁶) ולא ראי' ממש¹⁶⁷ [וגם זה – רק בנשמות גבוהות המופשטות מן הגשם, שמאיר בהן אור הנשמה שאינו נתפס בגשם, אבל בבחי' תפיסה בגשם אין בחי' ראי' כלל (גם לא ראיית עין השכל)]. וכן הוא בכח ההשגה, שהשגת הנשמה למטה אינה בערך כלל להשגת הנשמה למעלה קודם שמתלבשת בגוף.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹⁶⁸)

צדיק גמור עובר ה' ביראה ואהבה רבה

טז, ד. 165) משא"כ לעת"ל תהי' ראי' ממש באלקות כמו ראיית העין, וכמ"ש, "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו גוי" (ישעי' מ, ה), "כי עין בעין יראו גוי" (שם נב, ח). 166) זח"ב קטז, ב. 167) וענין הנבואה (שהוא בחי' ראיית המהות) הוא מה שנותנים מלמעלה*, אבל בידיעת והשגת הנשמה מצ"ע – בחי' הראי' היא בחי' ראיית עין השכל בלבד. 168) סה"מ תרע"ח ע' קלט ואילך. וראה גם סה"מ תרפ"ב ע' מט ואילך. תרפ"ד ע' קצה ואילך. תרפ"ה ע' קכו ואילך. ע' קמא ואילך. 169) וע"ד עבודת הימים הנוראים, שהיא עבודה דיראה ואהבה כא' (אלא שבצדיקים גמורים כל עבודתם כך היא). 170) ראה סה"מ תרפ"ה ע' קז. 171) המשך תערוב" ח"ב מפע"ת. 172) ראה טעמי המצוות פ' ואתחנן ד"ה ענין שמות. אוה"ת דרושים לחה"פ ע' תלט. נ"ך ע' אקיו.

(* ובלשון הרמב"ם (הל' יסוה"ר פ"ז): "מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם" (אלא שכדי שתשרה עליו רוח הנבואה צ"ל הכנה גדולה תחלה, כמבואר שם) (כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ – סה"מ תרפ"ד שם).

160) היינו שהתלבושות הנה"א בנה"ב אינה כמו האדם היושב בבית האסורים רח"ל ומשמים ככלי ברזל ברגליו, שאף שהוא מלובש בהם אינם נקראים בשם לבוש כלל, כי כל ענינם הוא שהאדם אסור וקשור בהם, אלא היא ע"ד לבוש (כגון בתי שוקיים) הנעשה כמדת האדם, שאף שהוא מכסה על גוף האדם, מ"מ אינו אלא לבוש בלבד, וגוף האדם הוא בגלוי בהלבוש. ועד"ז בנדו"ד – שאף שהנה"ב מכסה על הנה"א, מ"מ הכחות דנה"א עומדים בה בגלוי ע"י התלבושותם בנה"ב וכחותי' (כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ – סה"מ תרפ"ב ע' מט). 161) ראה גם סה"מ תרע"ח ע' לד ואילך. 162) כידוע החילוק בין ראי' לשמיעה, שבשמיעה – אפילו שמיעה שעלידה יכול לצייר לעצמו את ציור הדבר, שזוהי הוראה שמבין ויודע את הדבר – הרי ידיעתו היא ידיעת המציאות בלבד, משא"כ בראי', אפילו כשרואה ואינו יודע מה שהוא רואה, מ"מ הרי רואה את מהות הדבר (כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ – סה"מ תרפ"ד ע' קצה). 163) כנודע שלמעלה הכל הוא בכרוזים, וכמו, "מכרזי עלי' ברקיעא" (גיטין סח, ב. וראה גם פסחים קיב, ב. קידושין פא, א) (כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ – סה"מ תרפ"ב שם). 164) ראה לקו"ת תצא לו, ד. האיזני עא, ד. שה"ש

ליקוטי אמרים

פרק לו

תקה

שהגוף אינו יכול לסבול כו' אלא ירדתו לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הוא כדי לתקנם בלבד

זו בלבד ש"לא יגיע למעלת דביקותו כו'" (ובזה גופא – "לא מינה ולא מקצתה") אלא עוד זאת, ש"אין ערך ודמיון ביניהם כלל".

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ 158)

לא יגיע למעלות דביקותו בה' ברחילו ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי. כנודע לכל משכיל שהגוף אינו יכול לסבול כו'. כלומר: הטעם לזה ש"לא יגיע כו'" אינו מפני שהנשמה משתנית בירידתה (שהרי הנשמה היא עצמית, וכל עצם בלתי משתנה¹⁸¹), אלא "כנודע לכל משכיל שהגוף אינו יכול לסבול כו'".

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ 158)

דביקותו בה'.. בטרם ירדתו לעוה"ז: דיוק הלשון "דביקותו": ההפרש בין דביקות להתקשרות¹⁸² הוא, שדביקות מורה שאינו מציאות לעצמו¹⁸³ והם דבר אחד, והתקשרות מורה שהוא מציאות לעצמו אלא שהוא מקושר ("כמו שצוררין דבר בדבר וקושרין אותו יחד.. וזהו הנק' קשר ויחוד שמחברין ומקשרין דבר נפרד"¹⁸⁴). ולכן, בנוגע לנשמה כמו שהיא טרם ירידתה – כותב "דביקותו", משא"כ בנשמה שלמטה אמרו¹⁸⁵ "תלת קשרין כו' ישראל מתקשראין באורייתא כו'", שהתקשרות נש"י עם הקב"ה ע"י תומ"צ היא כהתקשרות דבר נפרד¹⁸⁶.

(כ"ק אדמו"ר 187)

כנודע לכל משכיל שהגוף אינו יכול לסבול כו': ולכן עצם ההתלבשות באיברי הגוף גורמת התעלמות בכחות הנשמה, ונעשית בהם בחי' הגבלה והגשמה, ועי"ז מתעלמות ונגבלות בחינות האהבה והיראה של הנשמה.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב 188)

אדהאמ"צ שמות ח"ב ע' תעד. וש"נ. 182) ראה המשך תער"ב ח"א פקע"ה. 183) ולכן הלשון המורגל בנוגע לאור הוא "דבוק במאור", כי כל מציאות האור היא רק גילוי המאור. 184) מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ריש ע' שלו. 185) ראה זח"ג עג, א. וראה לקו"ת במדבר טו, ב וסה"מ תש"ד ע' 129 ואילך (ועוד), דקאי על הנשמות כמו שהן למטה. 186) אלא שמ"מ, הלשון "מתקשראין" מורה גם על העילוי שנעשה ע"י ירידת הנשמה למטה. 187) לקו"ש ח"ט ע' 73 בשוה"ג להערה 15. ח"י"ד ע' 62 הערה 56. סה"מ תשי"א ע' קכו ואילך. 188) המשך תער"ב ח"ג ע' אישא.

ביראה ואהבה" (בבחי' פנימיות)¹⁷³ – "לא יגיע למעלות דביקותו בה' (אפילו) בדחילו ורחימו (שהם בחי' חיצוניות) בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי", כי החיצוניות שלמעלה, בטרם ירדתו לעוה"ז, היא גבוהה הרבה יותר מהפנימיות שלמטה, לאחר שירד לעוה"ז.

(מוהר"צ אבי כ"ק אדמו"ר 174)

צדיק גמור עובר ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' ברחילו ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי כו': צ"ע מהמבואר¹⁷⁵ בענין "יצרנהו כאישון עינו"¹⁷⁶, שעיקר הראי' הוא מאישון העין שהוא השחור שבעין (כמארו"ל¹⁷⁷, הגלגל הזה של עין אין אדם רואה מתוך הלבן שיש בו אלא מתוך השחור.. מתוך חשיכה בראתי לך אורה כו"), היינו שהתגלות הכחות העצמיים שבנשמה הם ע"י בירור הנפש הבהמית דוקא, ולכן דוקא בנשמה כמו שהיא למטה ישנו הכח "לאשתאבא בגופא דמלכא"¹⁷⁸ באהבה רבה ובאהבה בתענוגים, אבל הנשמה כמו שהיא למעלה – אף שהיא בהשגה גדולה באלקות ובאהבה ויראה כו', מ"מ אין בה בחי' אהבה רבה ואהבה בתענוגים.

וצ"ל שאף שב"מעלות דביקותו בה'" הנשמה שלמעלה היא במדריגה גבוהה יותר, מ"מ אין זה ענין "לאשתאבא בגופא דמלכא", שענין זה נעשה בעוה"ז דוקא¹⁷⁹.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב 180)

לא יגיע למעלות דביקותו בה' ברחילו ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי לא מינה ולא מקצתה ואין ערך ודמיון ביניהם כלל: כלומר: לא

173) ויתרה מזו – שהיראה והאהבה הן כאחת, שענין זה הוא מצד גילוי כחות עצמיים דוקא ("לקוטי פירושים" לעיל ד"ה צדיק גמור (הא)), ואעפ"כ אינו מגיעות אפילו לבחי' חיצוניות אהוי"ר של הנשמה למעלה (כ"ק אדמו"ר – לקו"ש ח"ט ע' 209 הערה 44). 174) לקוטי לוי"צ לתניא ס"ע טז ואילך. 175) ראה לקו"ת האזינו עת, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"ב ע' תשכב ואילך. מאמרי אדהאמ"צ הנחות תקע"ז ע' שלה ואילך. ועוד. 176) האזינו לב, יר"ד. 177) ויק"ר פל"א, ח. 178) זח"א ריז, ב. 179) ראה גם "ספר הערכים – חב"ד" ח"א ע' תעד ואילך. וש"נ. 180) המשך תער"ב ח"ג ע' איתנה. 181) ראה מאמרי

ולהפרידם מהרע של שלש קליפות הטמאות על ידי שמירת שם"ה לא תעשה וענפיהן ולהעלות נפשו החיונית עם חלקה השייך לה מכללות עו"הו ולקשרם ולייחדם באור א"ס ב"ה אשר ימשיך בהם ע"י קיומו כל רמ"ח מצות עשה בנפשו החיוני' שהיא היא המקיימ' כל מצות מעשיות כנ"ל וכמ"ש [בע"ח שער כ"ו] כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל כו' ולא הוצרכה

בע"ח שער כ"ו: פ"א (בשינוי לשון).

[ויתרה מזו – שהעלי' שנעשית בהנשמה לאחר מילוי הכוונה העליונה היא נעלית יותר מהעלי' הנעשית בגוף ונפש הבהמית, שהרי הנשמה זוכה „לאשתאבא בגופא דמלכא"¹⁷⁸, שמדריגה זו אינה שייכת כלל בשאר הענינים שבעולם].

ויש לומר, שב' ענינים אלו הם דוגמת ב' הטעמים דסיבת הבריאה: הטעם שירידת הנשמה היא בשביל העלי' – הוא בבחי' הגילויים, והוא ע"ד טעם הבריאה „בגין דישתמודעון ליי"¹⁹³ ו„יתגלו שלימות כחותיו כו"¹⁹⁴. והטעם דירידת הנשמה בשביל בירור הגוף ונה"ב וחלקו בעולם – שייך להכוונה האמיתית¹⁹⁵ ד„דירה בתחתונים" שבעצמותו ית'¹⁹⁶.

אבל באמת יש לומר, שהטעם „בשביל העלי"¹⁹⁷ שייך גם לכוונה האמיתית ד„דירה בתחתונים" שבעצמותו ית':

הענין ד„דירה בתחתונים" – שדוקא התחתונים נעשים דירה לו ית', לו לעצמותו, שהעצמות „נמצא דוקא למטה, משא"כ העליונים שבהם מאירים „גילויים" בלבד¹⁹⁸ – שייך לזה שדוקא בעוה"ז ישנו הביטול ד„אין עוד", דלא כבעולמות עליונים שבהם הביטול הוא „כלא"¹⁹⁹.

.. היתרון שלהם בירידתן בגוף שנעשים בחינת בעלי תשובה" – כי הכוונה ד„דירה בתחתונים" אינה בגדר „תירוץ", שהרי ענין זה הוא באופן ד„נתאח" שלמעלה מטו"ד, „אויף אַ תאוה איז קיין קשיא" (המשך תרס"ו ריש ע' יא); וה„תירוץ" (הטעם) על הירידה הוא – מה שנעשה „יתרון" ע"י הירידה, ובנוגע לזה אומר בלקו"ת שם „יש על זה כמה תירוצים אך התירוץ האמיתי הוא .. שנעשים בחי' בעלי תשובה". (196) ראה המשך תרס"ו ע' ו ואילך. שם ע' תקפו. (197) ועד"ז הוא גם בנוגע להטעמים דסיבת הבריאה שבזהר וע"ח – ראה לקו"ש ח"ו ע' 21 הערה 60. (198) ראה המשך תרס"ו ע' ה (ושם ע' יא). סה"מ תרע"ח ע' קיב – ע"פ המבואר לעיל פל"ו. (199) ראה בארוכה סה"מ תרס"א ע' קצה ואילך. וראה גם המשך תרס"ו ע' תקעו ואילך.

ירירתו לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הוא כדי לתקנם בלבד .. כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל כו' ולא הוצרכה להתלבש בעוה"ז וכו' רק להמשיך אור לתקנם כו': צריך ביאור איך יתאימו דברים אלו עם המבואר בכ"מ¹⁸⁹ שירידת הנשמה למטה היא (גם¹⁹⁰) לצורך הנשמה – ירידה צורך (ובשביל) עלי' (מצד זה שגם בהיותה מלובשת בגוף ונפש הבהמית המעלימים ומסתירים, מ"מ היא עומדת בנסיון ועוסקת בתומ"צ), שלכאורה הפירוש בזה הוא שעלית הנשמה אינה ענין צדדי [שבגלל מילוי הכוונה העליונה שבירידת הנשמה למטה, „מגיע שכר טוב לאין קץ"¹⁹¹, ולכן יש לה „עלי' גדולה ונפלאה לאין קץ"¹⁹²], אלא זהו טעם ותכלית ירידתה.

בפשטות אפשר לומר, ששניהם אמת: עיקר כוונת הירידה מלכתחילה היא בשביל בירור הגוף ונפש הבהמית, וגם מצד ענין זה כשלעצמו הי' כדאי להוריד את הנשמה למטה; אבל לאחר שהנשמה משלימה עבודתה בתיקון הגוף ונפש הבהמית – מתעלית היא עי"ז לדרגא נעלית כ"כ עד שאפשר לומר שירידתה היתה כדאית גם בשביל עלי' זו.

189) לקו"ת בלק עג, סע"א. פ' ראה כט, א*. קונטרס ומעין ע' 74 ואילך. סה"מ הש"ש ע' ח. תש"ו ע' 64 ואילך (וראה שם ע' 66). ועוד. וראה גם דרמ"צ קמ, ב. קנד, א. וראה גם „לקוטי פירושים" לקמן ד"ה הנשמה (הב). (190) בסה"מ הש"ש שם, שה„תכלית" דירידת הנשמה למטה היא עלית הנשמה, וה„כוונה" בירידת הנשמה למטה היא לזכר ולברר את הגוף ונה"ט. (191) שהרי „אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי" (ב"ק לח, ב. וש"נ. מכילתא ופרש"י משפטים כב, ב.). (192) לקו"ת פ' ראה שם. (193) זח"ב מב, ב. (194) ע"ח בתחלתו. שער ההקדמות הקדמה ג. (195) וי"ל שאין סתירה לזה ממש בלקו"ת בלק שם „התירוץ האמיתי הוא

* אלא שמיטיים שם ש„עכ"ז לא זה לבד הוא תכלית המכוון כו".

מעורבת טוב ורע. (ב) במ"א²¹¹ נתבאר שיש חילוק בין נשמות הצדיקים לנשמות בעלי תשובה, שנשמות הצדיקים נמשכות משם מ"ה ונשמות בע"ת הן משם ב"ן, ואם הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל – צ"ב מה החילוק ביניהם.

אמנם, גם בלאו הכי, מ"ש בלקו"ת שם שבשם ב"ן מעורב טוב ורע – ודאי א"א לומר שהכוונה בזה היא שמעורב בו רע ממש ח"ו, אלא שנקרא כן ע"ש שמבחינה זו נשתלשל למטה בחי' רע [ע"ד המבואר בלקו"ת להאריז"ל²¹² ובע"ח²¹³ שהחסדים המגולים דז"א (דהיינו מן החזה ולמטה) נקראים, עץ הדעת טוב ורע²¹⁴, משום שהחיצונים יכולים ליקח מהם ולהיאחז בהם, משא"כ בבחי' עץ החיים].

וביאור הענין הוא, שיש ב' מיני בירורים: הבירור הא' הוא בירור הטוב מן הרע ממש (דהיינו בירור קליפת נוגה ונפש הבהמית), וכשנתברר הטוב מן הרע – עולה בבחי' מ"ן, ונכלל בשם ב"ן; ואזי נמשך מ"ד משם מ"ה, ומברר את המ"ן דב"ן בירור שני. ונמצא ששניהם אמת – שבשם ב"ן לא שייך רע ח"ו, ומ"מ לגבי שם מ"ה ימצא בו פסולת הצריך בירור.

והשתא מובן בנדוד"ד – שיש נשמות שנמשכו משם ב"ן, ולכן, אף שאין בהן בחי' רע ח"ו (וזהו ש"ה הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל"), מ"מ צריכות בירור שני. ובירור זה הוא ע"י שם מ"ה שמעורבין בנשמה²¹⁵ (היינו שגם בשם ב"ן מעורב שם מ"ה), והוא בחי' הרצון שלמעלה מן הדעת (כי תחילת השבירה היתה רק מן הדעת ולמטה, בחי' מלך בלע²¹⁶), שהיא בחי' הביטול שלמעלה מהשכל המושג והמובן²¹⁷.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ²¹⁸)

אדה"ז פרשיות ח"ב ע' תקטו. (208) וישלח לו, לא. (209) מאמרי אדה"ז שם ע' תרפט. (210) בלק סט, ב ואילך. (211) מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תצו ואילך. וראה גם מאמרי אדהאמ"צ הנחות תקע"ז ע' קה ואילך. אוה"ת שה"ש ע' תרנא ואילך. ע' תרפח ואילך. (212) עה"פ בראשית ג, א. (213) שער לח (שער לאה ורחל) פ"ז. (214) בראשית ב, ט. (215) וזהו שארז"ל (חגיגה ד, א) „איזהו שוטה המאבד טוה שנותנין לו“, היינו שמאבד בחי' טוה שנותנין לו (ראה מגיד דבריו ליעקב סכ"ב. לקו"ת מסעי צא, סע"ג. הנסמן בסה"מ תרל"א ח"א ע' רמב). שאז נקרא „שוטה“ – בגימטריא ז' פעמים אדם (עם ה' גבורות). כנגד ז' מלכין דב"ן שבו, שנשאר בלא בירור מחמת הסתלקותם משם מ"ה המברר. (216) ראה ע"ה שער הכללים פ"א. שער ח (שער דרושי הנקודות) פ"ד. (217) וראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תשמא ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' אישפו (וראה בהנסמן שם ע' אישנה). (218) אוה"ת בלק ע' תתקפח.

ומאחר שהכוונה היא שעשיית הדירה תהי' ע"י עבודת האדם דוקא²⁰⁰ – צריכה גם העבודה (שעל ידה נעשית ה"דירה") להיות בבחינת ביטול לגמרי [עד לביטול שהוא „מעין“ הביטול ד„אין עוד“, כהביטול דעבד פשוט²⁰¹ שבא (לא מצד זה שהוא מרגיש הפלאת האדון וכיו"ב, אלא) מצד האדון עצמו²⁰²].

וזהו שירידת הנשמה למטה „בשביל העלי" קשורה עם ירידת הנשמה בשביל להשלים הכוונה ד„דירה בתחתונים“ – כי עליית הנשמה שנעשית ע"י עבודתה בעולם היא בזה שבאה לבחינת ביטול, שעבודתה אינה מצד „מציאותה“, אלא מצד אחדותו של הקב"ה (ע"ז) שבפעולתה בעשיית העולם – מלשון העלם והסתר¹³ – דירה לו ית' מתגלה הבל"ג דאחדותו של הקב"ה²⁰³, והרי בהכוונה ד„דירה בתחתונים“ נוגע שעבודת הנשמה הפועלת את ה„דירה“ תהי' בבחי' ביטול²⁰⁴.

(כ"ק אדמו"ר²⁰⁵)

הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל: שהרי הנשמה נקראת בשם „אדם“, ו„אדם“ הוא מלשון „אדמה לעליון“²⁰⁶, שהוא בחי' שלימותא דכולא, וא"כ בודאי אינה צריכה לשום תיקון.

(כ"ק אדמו"ר הזקן²⁰⁷)

כי הנפש האלקית שבאדם היא מבחי' תיקון, היינו מבחי' זוי"נ שלאחרי הבירור (משא"כ הנפש הבהמית היא מעולם התהו, מז' מלכין קדמאין ש„לפני מלך מלך גוי“²⁰⁸, ולכן צריכה תיקון).

(כ"ק אדמו"ר הזקן²⁰⁹)

לכאורה נמצא סתירה לזה מהמבואר בכ"מ: (א) בלקו"ת²¹⁰ מבואר שהנשמה נמשכת משם ב"ן והיא

(200) ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 73 ואילך. ח"ד ע' 123. (201) ראה המשך תרס"ו שם (ע' תקעז): „דענין העבודה בפועל דבחי' אין עוד הו"ע קבועמ"ש בחי' עבודת עבד“. (202) שזהו העילוי שב„עבד פשוט“ על „עבד נאמן“ (המשך תרס"ו ע' תלא ואילך). (203) ראה לקו"ש חט"ו ע' 247. (204) ומ"ש בכ"מ שכוונת ירידת הנשמה היא בשביל העלי" – אף שמה שעבודתה היא בבחי' ביטול (שזהו עלייתה) הוא (לכאורה) רק הכנה להשלמת הכוונה – יש לומר: מכיון שמה שבכח העבודה לעשות דירה לו ית' הוא ע"ז שהיא בבחי' ביטול, הרי נמצא, שאילו היתה העבודה שלא בביטול – היתה ה„דירה“ נעשית מצד הקב"ה, ולא מצד (ובכח) עבודת האדם. ולכן: כמו שהעבודה (שהדירה תיעשה ע"י עבודת האדם) היא ענין בכוונה ד„דירה בתחתונים“ גופא (ולא רק הכנה אליו) – ע"ז הוא גם ענין הביטול שעבודה זו. (205) לקו"ש חט"ו ע' 248 ואילך. ח"ט ע' 240 הערה 39. ח"ב ע' 284 הערה 30. תו"מ חנו" ע' 328. (206) ישע"י יד, יד. וראה של"ה ג, רע"א. ועוד. (207) מאמרי

להתלבש בעו"הז וכו' רק להמשיך אור לתקנם כו' והוא ממש דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין וכו'.

וכמו כן הוא בנוגע לכללות ענין הביירוים למעלה²²¹, שאין הביורר לצורך פעולת הביורר עצמה (שהרי כללות המדריגות שלמעלה נקראות בשם „אדם“²²², מלשון „אדמה עליון“²⁰⁶, שהוא בחי' שלימותא דכולא²²³), אלא כדי שיהיו בבחי' שלם בעצם (כאופן שלימות הב' הנ"ל). והיינו שיהיו בבחי' יש בפ"ע, שהוא דוגמא ליש האמיתי, ולא יהיו בבחי' „עלמא דכסופא“. וזהו ביאור המאמר „הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל“ – שאינה צריכה לפעולת הביורר עצמה, וירידתה לברר ביירוים היא כדי להיות בבחי' שלם בעצם.

(כ"ק אדמו"ר הזקן²²⁴)

תיקון אינה צריכה²²⁵, אבל על"י צריכה היא. ואדרבה: להיותה חלק מן העצם, הרי בה דוקא שייך ענין העלי'.

ועלי' זו נעשית ע"י הביירוים דלמטה, כי מאחר שביירוים אלו (שכללות ענינם הוא כדי שיהי' תוספת אורות בעולמות) יכולים להיות רק ע"י הנשמות²²⁶, הרי הנשמה נוטלת חלק בראש, שניתוסף בה אור וגילוי, ועי"ז נעשית בה העלי' בעילוי אחר עילוי²²⁷.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"י²²⁸)

תיקון אינה צריכה, אבל אור צריכה היא, ואור זה הוא ע"י העבודה בהארת הנשמה בגוף הפועלת בעצם הנשמה²²⁹; העונג בהארת הנשמה שבגוף הוא שיהי' נרגש בה עצם הנשמה, אבל העונג דעצם הנשמה הוא שנרגשת בה הפלאות עבודת הארת הנשמה בגוף.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"י²³⁰)

לעיל ד"ה הנשמה (הא'). (224) מאמרי אדה"ז פרשיות ח"ב ע' תקטו ואילך. (225) כי לשון „תיקון“ שייך רק על חסרון, ובנשמה לא שייך חסרון ח"ו, להיותה „חלק אלוקה ממעל ממש“ (כ"ק אדמו"ר – סה"מ תשכ"ח ע' רפד). (226) מאחר שבעצם שרשן הן בבחי' שם מ"ה המברר, ויתרה מזו – בבחי' עצמות א"ס, שהוא עצם בחי' מ"ה. והיינו שמעלת הנשמות (שמצדה יש ביכלתן לברר ולתקן למטה) היא בשני ענינים: (א) שהן בחי' עצמיים (ולא כמו המלאכים, וכן האורות שלמעלה, שהם האורות בלבד), (ב) שבאו בבחי' מציאות דבר, שיוכלו להתלבש בגוף גשמי. וזהו מ"ש (האזינו לב, ט), „כי חלק ה' עמו“ (הן בנוגע לכללות הנשמה – שהיא „חלק ה'“, בחי' עצמי ולא הארה בלבד, והן בנוגע לנשמה שבגוף – שגם היא „חלק ה'“), היינו שהעצם בא בבחי' מציאות. (227) ראה גם סה"מ פ"ת ע' קו. (228) סה"מ ה'ש"ת ע' כב ואילך. תש"ח ע' 95 ואילך. (229) ראה סה"מ תרפ"ד ע' ד. תש"ט ע' ו. (230) סה"מ תש"ח ס"ע 161 ואילך.

מה שהנשמה אינה צריכה תיקון הוא כפי שהיא מצד עצמה, אבל לאחר חטא עץ הדעת וחטא העגל – ובפרט הנשמות שכבר היו בעולם וירדו עוה"פ בגלגול נוסף – ירידתה היא גם בשביל תיקון.

(כ"ק אדמו"ר²¹⁹)

הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל כו' ולא הוצרכה להתלבש בעוה"ז וכו' רק להמשיך אור לתקנם כו' והוא ממש סוד גלות השכינה לברר ניצוצין וכו': ועדיין צריך להבין: מאחר שהנשמה היא בבחי' שלימותא דכולא, ואינה צריכה לשום דבר – לאיזה צורך הוא לה הביורר?

וביאור הענין – בהקדים, שבענין השלימות יש ב' בחינות:

(א) שלימות שענינה השלמת החסרון – עד"מ ממלך השולח את בניו למרחקים כדי ללמוד חכמות (ועד"ז אדם המייגע את עצמו להשיג חכמות), שכוונתו בזה היא כדי להשלים החסרון, היינו שחסרה אצלו איזו חכמה, ועתה הוא משלים חסרון זה.

(ב) שלימות בעצם – עד"מ ממלך השולח את בנו כדי לכבוש איזו מדינה קטנה, שבוודאי אין כוונתו לצורך אותה הפעולה עצמה, שהרי ביכלתו לעשר את בנו באוצרות ממון רב, אלא כוונתו היא כדי שבנו לא יצטרך להיות בבחי' מקבל (שהוא „נהמא דכסופא“²²⁰), אלא יוכל לפרנס את עצמו בדומה לאביו. ונמצא ששלימות זו אינה השלמת החסרון, אלא ענינה הוא שהבן יהי' שלם בעצמותו.

(219) תו"מ ח"ט ע' 71. ע' 165 הערה 63. (220) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. (221) שהרי הייתה לברר ביירוים אינה רק בנשמה, אלא גם בכללות המדרגות למעלה, כמארז"ל (מדרש תהלים קג, א. וראה ברכות י"ד, א), כשם שהנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, היינו שכשם שירידת הנשמה בגוף היא כדי לברר ביירוים, כך המשכת האלקות בעולמות היא לצורך הביירוים (וראה בפרטיות בערה הבאה). (222) ובפרטיות – יש ג' מיני אדם, כנגד ג' המדריגות שבכתוב (ישעי' מג, ז) „לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו“ [וכמ"ש (משלי ל, ד) „מה שמו ומה שם בנו“, היינו שיש כמה מדרגות בבחי' אדם (בגימטריא מ"ה)]: (א) בחי' המלכות המחי' את הנבראים – נקראת „אדם תתאה“. (ב) המדות דאצי' – נקראות ג"כ בשם „אדם“, כמ"ש (יחזקאל א, כו), ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם“. (ג) בחי' החכמה – נקראת „אדם קדמאה“ (וראה בארוכה תו"ח בראשית כט, ג ואילך. וש"נ). (223) ראה „לקוטי פירושים“

ליקוטי אמרים

פרק לו

תקט

ואמרו ששקולה כנגד כל המצות: ב"ב ט, א. ובכל תלמוד ירושלמי: לדוגמא: פאה פ"ח ה"ח.

ובזה יובן מה שהפליגו רז"ל במאד מאד במעלת הצדקה ואמרו ששקולה כנגד כל המצות ובכל תלמוד ירושלמי היא נק' בשם מצוה סתם כי כך היה הרגל הלשון לקרוא צדקה בשם מצוה סתם מפני שהיא עיקר המצות מעשיות ועולה על כולנה שכולן הן רק להעלות נפש החיונית לה' שהיא היא המקיימת אותן ומתלבשת בהן ליכלל באור א"ס ב"ה המלוכש בהן ואין לך מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך כבמצות הצדקה שבכל המצות אין מתלבש בהן רק כח א' מנפש החיונית בשעת מעשה המצוה לבד אב"ר בצדקה שאדם נותן מוגיע כפיו הרי כל כח נפשו החיונית מלוכש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשכתב בו מעות אלו וכשנותנן לצדקה הרי כל נפשו החיונית

דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין: שהרי השכינה – היא מקור נפש האלקית (לקמן סוף פרקין), והניצוצין – הרי הם המהווים כל עניני העולם, כולל הגוף, נפש החיונית וכו'.

(כ"ק אדמו"ר²³⁵)

ובזה מובן מה שהפליגו רז"ל במאד מאד במעלת הצדקה כו': בענין מצות צדקה – עיין ג"כ²³⁶: אגה"ק ס"ג. ס"ד. ס"ה. ס"ו. ס"ח. ס"ט. ס"י. ס"יב. סט"ז. ס"ז. ס"א. ס"ל. ס"ב. קו"א ד"ה וצדקה כנחל. אגה"ת פ"ג.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

הצדקה .. היא עיקר המצות מעשיות ועולה על כולנה .. שבכל המצות אין מתלבש בהן רק כח א' מנפש החיונית .. אבל בצדקה .. הרי כל נפשו החיונית עולה לה: וי"ל שכן הוא גם במצות גמילות חסדים בלי שום פני' לעצמו.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב²³⁷)

היא נק' בשם מצוה סתם: בלקו"ת²³⁸ מביא ראי' לזה מהכתוב²³⁹: „והעמדנו עלינו מצוות לתת שלישית השקל וגו'“.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

צריכים. (234) תו"מ סה"מ ח"ב ע' שלו. „שיעורים בספר התניא“ ע' 453 הערה 7. (235) „שיעורים בספר התניא“ שם. (236) ראה גם „מפתח ענינים“ ערך צדקה. (237) סה"מ תרס"ה ע' קמו. (238) פ' ראה כג, ג. (239) נחמי"ד י"ד, לג.

והוא ממש דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין: יש לפרש הטעם להוספה זו ושייכותה כאן – בשני אופנים:

א) לכאורה אינו מובן כלל ירידת וסבל נפש האלקית (שנתבאר לעיל²³¹ בארוכה גודל מעלתה – שהיא „חלק אלקה ממעל ממש“, ו„נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית' .. (ש)הוא וחכמתו אחד“ וכו') בשביל לתקן – נפש החיונית והגוף (שהם מקליפת נוגה וכו', עד שאפילו לאחר שלימות התיקון ע"י נפש האלקית – הרי נתבאר זה עתה שאפילו בצדיק גמור, שהוא תכלית הברור, „הגוף אינו יכול לסבול כו'“).

ולזה מתרץ, שענין זה „הוא ממש דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין“, שנקרא „סוד גלות השכינה“ להיותו נסתר מן השכל וההבנה.

ב) ע"י דוגמא זו מובן, שלא זו בלבד שהנשמה אינה צריכה תיקון ממש (כמו כל הנבראים שצריכים תיקון²³²), הנה עוד זאת שאינה צריכה תיקון כלל²³³ (יהי' איזה שיהי'), כשם שבנוגע לשכינה פשוט שאין שייך שצריכה איזה תיקון, יהי' איזה שיהי', ומה שבאה בגלות הוא רק „לברר ניצוצין“.

(כ"ק אדמו"ר²³⁴)

(231) פ"ב. (232) כדאיתא במדרש (ב"ר פ"א, ו): „כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשי'“ (תיקון – פרש"י). (233) ואף שגם לעיל כתב „אינה צריכה תיקון כלל“ – הרי אפשר לפרש שהכוונה היא שאינה צריכה כלל לתיקון שהנבראים

עולה לה' וגם מי שאינו נהנה מיגיעו מ"מ הואיל ובמעוות אלו היה יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי נותן חיי נפשו לה'. ולכן אמרו רז"ל שמקרבת את הגאולה לפי שבצדק אחת מעלה הרבה מנפש החיונית מה שלא היה יכול להעלות ממנה כל כך כחות ובחי' בכמה מצות מעשיות אחרות. ומ"ש רז"ל שת"ת כנגד כולם היינו מפני שת"ת היא בדבור ומחשבה שהם לבושים הפנימי' של נפש החיונית וגם מהותן ועצמותן של בחי' חב"ד מקליפת נוגה שבנפש החיונית נכללות בקדושה ממש כשעוסק בתורה בעיון ושכל ואף שמהותן ועצמותן של המדות חג"ת כו' לא יכלו להם הבינונים להפכם לקדושה היינו משום שהרע חזק יותר במדות מבחב"ד מפני יניקתן שם מהקדושה יותר כידוע ל"ח: זאת ועוד אחרת והיא העולה על כולנה במעלת עסק ת"ת על כל המצו' ע"פ מ"ש לעיל בשם התיקוני' דרמ"ח פיקודין הן רמ"ח אברי' דמלכא וכמו

אמרו רז"ל שמקרבת את הגאולה: ב"ב יו"ד, א. ונ"ש רז"ל שת"ת כנגד כולם: פאה פ"א מ"א. קידושין לט, ב. ע"פ מ"ש לעיל: פ"ד. פכ"ג. בשם התיקוני': ת"ל (עז, א).

[מח, א]

להמבואר בכ"מ²⁴³ שהבירור עכשיו הוא דוקא במדות (ארץ ז' אומות) ולא במוחין, ורק לעת"ל יוכל להיות הבירור במוחין (ועז"נ²⁴⁴, כי ירחיב הוי' אלקיך את גבולך", דקאי על כיבוש הג' אומות דקיני קניזי וקדמוני שכנגד המוחין) – כי המדובר כאן הוא בבחי' הגסות שבמוחין, שבזה יכול להיות הבירור גם עכשיו (ואדרבה – בירור זה הוא בנקל יותר מבירור המדות, וישנו גם בבינונים כמבואר כאן), אבל דקות הרע שבבחי' המוחין א"א לברר עכשיו, כמבואר בכתבי האריז"ל²⁴⁵ שג' ראשונות הם קליפות דקות יותר וגדולות כו', וכמבואר לעיל²⁴⁶ שרק נשמות גבוהות (כמו 'הרמב"ם ורמב"ן ז"ל וסיעתן") יכולות לברר גם בחי' חב"ד שבקליפה.

(כ"ק אדמו"ר²⁴⁷)

מהותן ועצמותן של המדות חג"ת כו' לא יכלו להם הבינונים להפכם לקדושה: כנ"ל פי"ב. פי"ג. פל"ה.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

הואיל ובמעוות אלו היה יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי נותן חיי נפשו לה': כדמצינו שמתעם זה 'האשה נקנית .. בפרוטה ובשוה פרוטה'²⁴⁰ – ואין בזה נפק"מ אם האיש המקדש הוא יושב בטל שקיבל את הפרוטה בתורת מתנה או שהתייגע כדי להשיגה, וכן אם האשה המתקדשת היא במצב שצריכה להתייגע כדי להשיג פרוטה או שיכולה להשיגה בנקל – לפי 'ששיערו חכמים שבפרוטה יכולים לקנות דבר המחי' את הנפש'²⁴¹.

(כ"ק אדמו"ר²⁴²)

ומ"ש רז"ל שת"ת כנגד כולם: ראה 'לקוטי פירושים' לעיל פ"ה ד"ה אמרו רז"ל.

מהותן ועצמותן של בחי' חב"ד מקליפת נוגה שבנפש החיונית נכללות בקדושה .. ואף שמהותן ועצמותן של המדות חג"ת כו' לא יכלו להם הבינונים להפכם לקדושה היינו משום שהרע חזק יותר במדות מבחב"ד: אין זה סותר

בראשית ח"ז תתשסח, א ואילך. (244) פ' ראה יב, כ ובספרי עה"פ. וראה פ' שופטים יט, ח ובפרש"י עה"פ. (245) לקוטי תורה עה"פ לך לך טו, יט. (246) ספ"ח. (247) סה"מ תש"כ ע' ל ואילך.

(240) משנה ריש קידושין. (241) סה"מ תר"מ ח"א עמ' שנג. וראה תוס' ב"מ נח, ב ד"ה זה. (242) תר"מ חל"ה ע' 257. (243) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תת ואילך. ע' אימט ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' ד ואילך. אוה"ת

ליקוטי אמרים

פרק לו

תקיא

התורה נמשלה למים: תענית ז, א. כמ"ש לעיל: פ"ד. לא המדרש עיקר אלא המעשה: אבות פ"א מ"ז. והיום לעשותם כתיב: ואתחנן ז, יא – הובא לעיל פי"ז. ומבטלין ת"ת כו: מו"ק ט, ב. קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח. לקו"ת במדבר טו, ד. וימלא כבוד ה' את כל הארץ: שלח יד, כא. וראו כל בשר יחדיו: ישעי' מ, ה. כנ"ל: פל"ז ובפרקיין.

באדם התחתון ד"מ אין ערוך ודמיון כלל בין החיות שברמ"ח איבריו לגבי החיות שבמוחן שהוא השכל המתחלק לג' בחי' חב"ד ככה ממש ד"מ להבדיל ברבבות הבדלות לאין קץ בהארת אור א"ס ב"ה המתלבשות במצות מעשיות לגבי הארת אור א"ס שבבחי' חב"ד שבחכמת התורה איש איש כפי שכלו והשגתו. ואף שאינו משיג אלא בגשמיות הרי התורה נמשלה למים שיוורדים ממקום גבוה כו' כמ"ש לעיל ואעפ"כ ארו"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה והיום לעשותם כתיב ומבטלין ת"ת לקיום מצוה מעשיית כשא"א לעשותה ע"י אחרים משום כי זה כל האדם ותכלית בריאתו וירידתו לעו"הו להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא לאהפכא חשוכא לנהורא וימלא כבוד ה' את כל הארץ הגשמית דייקא וראו כל בשר יחדיו כנ"ל משא"כ כשאפשר לעשותה ע"י אחרים אין

[מס. ב.]

וימלא כבוד ה' את כל הארץ הגשמית דייקא וראו כל בשר יחדיו כנ"ל: יש להשוות שינויי הלשונות וסדרן (כאן, לעיל ספ"ז ולעיל בפרקיין)²⁵⁰.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰⁷)

וז"ש רב ששת חדאי נפשאי וכו': כלומר: ע"פ הנ"ל, שבמצוות עיקר התועלת היא בירור הגוף והעולם, ובתלמוד תורה יחוד הנפש – יובן מ"ש רב ששת, חדאי נפשאי וכו'.

(כ"ק אדמו"ר²⁵¹)

כמ"ש במ"א באריכות: אולי הכוונה לדרוש שבתוא"ר פ משפטים²⁵².

(כ"ק אדמו"ר²⁵³)

להעיר מפכ"ג²⁵⁴.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰⁷)

תנאי כו. מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפש' קא עביד. פי' אדעתא דנפש' היינו שיומשך בחינת הדעת בנפשו שתהי' נפשו דבוקה ומקושרת באלקותו ית' שזה נמשך ע"י עסק התורה". (253) הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק) – נדפסה (בחלקה) ב"שיעורים בספר התניא" שם הערה 14. (254) אולי הכוונה למבואר שם שיחוד הנפש שע"י לימוד התורה הוא באופן נעלה יותר («מיוחדים ממש ביחוד גמור») מאשר ע"י קיום המצוות («מרכבה לבד»), שעפ"ז ניתוסף ביאור בלשון «חדאי נפשאי».

בהארת אור א"ס ב"ה המתלבשות: לכאורה צ"ל כולו בלשון יחיד («בהארת .. המתלבשת») או כולו בלשון רבים («בהארות .. המתלבשות»).

(כ"ק אדמו"ר¹²⁹)

הרי התורה נמשלה למים שיוורדים ממקום גבוה כו' כמ"ש לעיל: עיין לעיל פ"ד²⁴⁸. ועיין קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח: «ואף שגשמיות עוה"ז ודאי מסתיר .. מ"מ ההלכה עצמה אינה גשמיות ממש .. רק שיוורד ומאיר בבחי' גילוי בגשמיות כמים היוורדים ממקום גבוה כו'», עיי"ש.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ²⁴⁹)

לא המדרש עיקר: לפנינו באבות שם – «לא המדרש הוא העיקר». אבל בסידור אדה"ז – «לא המדרש עיקר» (כבתניא).

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰⁷)

(248) ושם: «ולכן נמשלה התורה למים מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך התורה ירדה ממקום כבודה .. עד שנתלבשה בדברים גשמיים .. כדי שתהא כל מחשבה תפיסא בהן כו'». (249) קיצורים והערות ע' לו – הובא ב"מראה מקומות, הגהות והערות קצרות". (250) ראה גם «לקוטי פירושים» לעיל ד"ה בהתגלות. (251) הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק) – נדפסה (בחלקה) ב"שיעורים בספר התניא" ע' 461. (252) עה, ג ושם: «וז"ש בגמרא שאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך

ה"ש רב ששת: פסחים סה, ב.
 כמ"ש לקמן: פמ"א. פנ"ב.
 קורא בתורה: ברכות יג, א.
 ועוד.

מבטלין ת"ת אף שכל התורה אינה אלא פירוש המצות מעשיות והיינו משום שהיא בחי' חב"ד של א"ס ב"ה ובעסקו בה ממשיך עליו אור א"ס ב"ה ביתר שאת והארה גדולה לאין קץ מהארה והמשכה ע"י פקודין שהן אברי' דמלכא וז"ש רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כמ"ש במ"א באריכות: והנה המשכה והארה זו שהאדם ממשיך ומאיר מהארת אור א"ס ב"ה על נפשו ועל נפשות כל ישראל היא השכינ' כנסת ישראל מקור כל נשמות ישראל כמ"ש לקמן ע"י עסק התורה נקראת בלשון קריאה קורא בתורה פי' שע"י עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כאדם הקורא לחבירו שיבא אליו וכבן קטן הקורא לאביו לבא אליו

אשר יקראוהו באמת כו', היינו שיש ב' מדריגות ב' קרוב ה': (א) „לכל קוראיו” – ע"י תפלה, (ב) „לכל אשר יקראוהו באמת” – ע"י ת"ת (ע"פ המבואר בסנהדרין לט, ריש ע"ב²⁵⁶, ובסידור על פסוק זה²⁵⁷).

(כ"ק אדמו"ר²⁵⁸)

המשכה והארה זו שהאדם ממשיך .. ע"י עסק התורה נקראת בלשון קריאה קורא בתורה פי' שע"י עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כו': י"ל שהכוונה בזה היא לחמשה חומשי תורה בלבד (משא"כ העסק בנביאים וכתובים אינו נקרא „קורא בתורה” לענין זה).

(כ"ק אדמו"ר²⁵⁹)

קורא בתורה פי' שע"י עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כו': ויש להוסיף בדיוק הלשון „קורא” – שאין צורך בזעקה וזעקה (כפי שמצינו בנוגע לר"ה²⁶⁰), אלא די בקריאה בלבד.

(כ"ק אדמו"ר²⁶¹)

א (ושם: „זהו קרוב ה' לכל קוראיו .. וכפל הענין עוד לכל אשר יקראוהו באמת, משום שיש ב' קריאות, א' קריאה חיצונית, והוא בתפלה שיומשך השפעות והמשכות גשמיות בשאלות צרכיו בש"ע .. אבל קריאה השנית הוא קריאת התורה שהוא בחינת השפעה פנימיות .. וזהו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה כידוע"). (258) הגהות לשיעורים בספר התניא (כת"ק) – נדפסו (בחלקן) ב„שיעורים בספר התניא” ע' 461 וע' 463 הערה 16. לקו"ש חט"ז ע' 440. (259) תר"מ תשד"מ ח"ג ע' 1742. (260) ראה תר"מ ח"ב ע' 5. וש"נ. (261) תר"מ חס"ג ע' 382.

והנה המשכה והארה זו שהאדם ממשיך .. ע"י עסק התורה נקראת בלשון קריאה .. פי' שע"י עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול .. וז"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה: כאן בא לבאר ענין נעלה בהרבה יותר שיש בתלמוד תורה לגבי מצוות [נוסף על האמור לעיל, שהמשכת אוא"ס (על נפש האדם) גופא היא נעלית הרבה יותר בלימוד התורה מאשר בקיום המצוות] – שבהמשכת האוא"ס שע"י ת"ת דוקא מצינו חידוש שנקראת „קריאה”, „פי' שע"י עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כו" (היינו שנוסף על המשכת האוא"ס על נפשו, נפעלת ע"י לימוד התורה גם קריאה להקב"ה, המשכת עצמותו²⁵⁵ שלמעלה מאור), משא"כ במצוות לא מצינו חידוש זה.

ולא עוד, אלא שאפילו לגבי קריאה סתם (שישנה גם ע"י תפלה) יש מעלה בת"ת בנוגע לפעולת ההמשכות – כפי שממשיך „וז"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל

(255) ראה גם לקמן פנ"א-נג. וראה תנחומא ויקהל ז (בסופו): „כל מקום שהתורה שם השכינה שם עמה”. (256) ושם (ובפרש"י): „רבי אלעזר רמי, כתיב טוב הוי' לכל וכתוב טוב הוי' לקווי, משל לאדם שיש לו פרדס, כשהוא משקה את כולו (לפי שאינו אלא טורח אחד), כשהוא עודר (דהוי טורח לכל אחד ואחד) אינו עודר אלא טובים שבהם (כך הקב"ה זן טובים ורעים הכל בדיבור אחד כו' אבל כשבא להגין מן הפורעניות ולשלם שכר אינו אלא לקווי).” בשייכות ענין זה לענין „קרוב ה' לכל קוראיו גו" – ראה אוה"ת חנוכה שכב, ב. יהל אור ע' תרפא ואילך. (257) נו,

ליקוטי

פרק לו

אמרים

תקינ

התחתון שבו, מעשה המצוות דוקא²⁷³; אלא שהמשכת וגילוי העצמות במצוות הוא ע"י התורה²⁷⁴. (כ"ק אדמו"ר²⁷⁵)

קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כאדם הקורא לחבירו שיבא אליו וכבן קטן הקורא לאביו לבא אליו: דוק בלישנא, שב"קורא להקב"ה נקט, "לבוא" מלא וא"ו, ואילו בדוגמאות שמביא לזה ("קורא לחבירו" ו"קורא לאביו") נקט, "שיבא", "לבא", חסרים וא"ו. וגם בדוגמאות גופא יש הפרש בלשון, שבחברו נקט, "שיבא" בשי"ן, ובאביו נקט, "לבא" בלמ"ד (וכן בנוגע להקב"ה נקט, "לבוא" בלמ"ד).

(מהורלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר²⁷⁶)

כאדם הקורא לחבירו.. וכבן קטן הקורא לאביו.. להיות עמו בצוות חדא: ביאור הטעם שנקט ב' דוגמאות ("כאדם הקורא לחבירו" ו"כבן קטן הקורא לאביו") – בכמה אופנים:

א) ב' הדוגמאות ("כאדם הקורא לחבירו.. וכבן קטן הקורא לאביו") הן כנגד, "שנים מקרא", שהם תפארת ויסוד²⁷⁷; "כאדם הקורא לחבירו" – "אדם" הוא בחי תפארת דז"א²⁷⁸, "הקורא לחבירו" – בחי א"א; "וכבן קטן הקורא לאביו" – "בן קטן" הוא בחי יסוד (כמו יוסף שהי' בן קטן²⁷⁹), "הקורא לאביו" – בחי תפארת (כמו יעקב שהי' אב ליוסף).

ומוסיף, "להיות עמו בצוותא דא"א" – כנגד, "א"א תרגום" (ולכן כותב, "בצוותא חדא" בלשון תרגום, משא"כ ב' הדוגמאות, "כאדם הקורא לחבירו.. וכבן קטן הקורא לאביו" שכתבן בלה"ק), והיא בחי התורה כמו שהיא במלכות הנסרת מז"א ע"י התרדמה (ולכן דברי התלמוד, הן הבבלי והן הירושלמי (בכללות), הם בלשון תרגום).

אגרות קודש אדמו"ר מהרי"צ ח"ג ע' דש ואילך. (274) וע"ד המבואר לענין גילוי כח העצמות שנמצא במלכות (וביש הגשמי) מצד "נעוץ תחלתו בסופו" (ספר יצירה פ"א מ"ז), שיש בזה ב' פרטים: (א) שהאור מעורר ומגלה כח העצמות שבמלכות, (ב) המשכת כח העצמות בבחי מלכות היא ע"י האור (ראה המשך תרס"ו ע' תרצה ואילך. "סה"מ תשי"א ע' 38 ואילך. וראה לקמן אגה"ק ס"ב (ושם בסופה: "גודל מעלת המצוות מעשיות"). ועוד). (275) לקו"ש ח"ד ע' 387 הערה ו'. חט"ז ע' 440 ואילך. (276) לקוטי לוי"צ לתניא ע' יז. (277) עיין טעמי המצוות פ' ואתחנן ד"ה ענין שמ"ת. משנת חסידים מסכת שארית יום ראשון פ"ג. (278) ראה לקו"ת ויקרא ג, ב. ועוד. (279) ראה ב"ד פפ"ה, ד: "אבל זה שהוא קטן כו" (עיי"ש). ע"ח שער כב (שער מוחין דקטנות) פ"ב (עיי"ש).

ע"י עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו וכו': מזה מובן שענין "דירה לו ית' בתחתונים" שייך בעיקר לתורה, וכמארז"ל²⁶² שעתה, "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה".

ואין זה סותר להמבואר לעיל בפרקין²⁶³ (ובכ"מ²⁶⁴) שעיקר ענין "דירה בתחתונים" נעשה ע"י המצוות – כי ענין ה"דירה" כולל משנים: (א) "לו ית" – לעצמות²⁶⁵, (ב) "בתחתונים"; ולכן יש צורך בשני ענינים שימשיכו שני פרטים אלו.

וזהו החילוק בין התורה למצוות: בענין הא' – העיקר הוא התורה, שעל ידה נעשית המשכת עצמותו, מאחר ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד"²⁶⁶ (אבל אינה פועלת שעצמותו ית' יומשך בתחתונים, כי גם בהמשכתה למטה ה"ה למעלה מהתלבשות בדברים תחתונים גשמיים²⁶⁷); ובענין הב' – העיקר הוא המצוות, שבהמשכתן למטה נתלבשו בדברים גשמיים, ואדרבה – כל ענינן הוא לברר ולזכך את הדברים התחתונים והגשמיים ע"י עשיית המצוות בהם, ולכן עלי'דן פועלים שהמשכת עצמותו ית' תשרה בתחתונים²⁶⁸.

ומה שמבואר בכ"מ²⁶⁹ שהמשכת העצמות היא ע"י קיום המצוות, ופועלת התורה היא (רק) שהעצם יהי' בגילוי – הרי: (א) זהו בדרגא התחתונה שבתורה (כפי שהיא בהשתלשלות). אבל ע"י בחי' העליונה שבתורה, פנימיות אבא שהוא פנימיות עתיק²⁷⁰ – נעשית המשכת העצמות. (ב) המשכת העצמות היא ע"י מעשה המצוות דוקא, לפי שהכוונה ד"נתאווה הקב"ה כו" – שהיא בעצמותו ית', למעלה מטו"ד²⁷¹ – היא ב"תחתונים" דוקא, ש"אין תחתון למטה ממנו", שמושלל מגילוי אור²⁷², ובאדם גופא –

(262) ברכות ת, א. וראה לעיל פל"ד. (263) ראה גם "לקוטי פירושים" לעיל ד"ה וגם במצות (הא'). (264) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 352 ואילך. ח"ט ע' 348 הערה 11. (265) ראה המשך תרס"ו ע' ה. ובכ"מ. (266) ראה בארוכה לעיל פכ"ג (וש"ג). (267) ראה סה"מ תש"ד ע' 108 ואילך. וראה ברכות כב, א ובהנסמן בלקו"ש ח"ח שם. (268) להעיר מאוה"ת ואתחנן ע' רלח ואילך. ולהעיר גם מהמבואר בסידור עם דא"ח (צח, ד – ב, ביאור למ"ש בלק"א פנ"ב נ"ג), שהטעם שבלוחות שבארון הי' גילוי עצמות אוא"ס (שלא ע"י השתלשלות) הוא, "מפני יר"ד הדברות שבלוחות אבן שהן בדברים תחתונים דוקא". (269) ראה לקו"ש ח"ח ע' 190. ע' 353. (270) ראה לקו"ת ס"פ בהעלותך. (271) כמאמר אדה"ז – המשך תרס"ו ריש ע' יא. (272) ראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 21 ואילך. (273) ראה

להיות עמו בצוות' חדא ולא ליפרד ממנו ולישאר יחודי ח"ו וז"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה דהיינו שקורא להקב"ה ע"י התורה דוקא לאפוקי מי שקורא אותו שלא על ידי עסק התורה אלא צועק כך אבא אבא וכמו שקובל עליו

קרוב ה' לכל קוראיו גו':
תהלים קמה, יח. ואין אמת
אלא תורה: ברכות ה, ב.

ולכשתעמיק בדבר, יעלו ב' פירושים אלו בקנה אחד עם הפירוש הראשון.

(מורה"ק אבי כ"ק אדמו"ר²⁹¹)

איתא בזהר²⁹²: „זכאין אינון ישראל דקוב"ה .. קרא לון בנין בוכרין קדישין אחין". ואדה"ז משנה מלשון הזהר בשני פרטים: (א) בהמשל דבני"ל לבניו של הקב"ה – בזהר נקט „בנין" סתם, ויתרה מזו – „בוכרין", ואילו אדה"ז ממשיך את בני"ל ל„בן קטן" דוקא; (ב) בזהר נקראים בני"ל „אחין" להקב"ה, ואילו אדה"ז נקט בלשון „כאדם הקורא לחבירו".

וי"ל בטעם החילוק: בתניא ההדגשה היא על ריחוק הערך בין האדם להקב"ה (שלכן צריך לקרוא לו ולהמשיכו אליו ע"י לימוד התורה), ולכן מתאר את מדריגת בני"ל כמו שהיא בקטנות – „בן קטן", ועד"ז „כאדם הקורא לחבירו", שהריחוק בין אדם לחבירו גדול הרבה יותר מהריחוק בין אדם לאחיו; משא"כ בזהר ההדגשה היא על מעלת בני"ל („זכאין אינון ישראל"), ולכן מתאר אותם כפי שהם בתכלית העילוי – „בנין בוכרין", „אחין".

(כ"ק אדמו"ר²⁹³)

לאפוקי מי שקורא אותו שלא על ידי עסק התורה .. וכמו שקובל עליו הנביא ואין קורא בשמך: כי אם הכוונה למי שאינו קורא להקב"ה כלל – הול"ל „ואין קוראך" או „קורא אותך", ומהו הדיוק „בשמך" (ולכן עכצ"ל שהכוונה היא למי שקורא להקב"ה, אלא שאינו קורא בשמו, דהיינו ע"י התורה שהיא „שמותיו של הקב"ה"²⁹⁴).

(כ"ק אדמו"ר²⁹⁵)

289 ראה ת"ז בהקדמה (ה, א). לקו"ת פ' ראה כט, ג. שה"ש יט, ב. ובכ"מ. (290 לקו"ת במדבר יד, ד (עיי"ש). ועוד. 291 לקוטי לוי"צ לתניא ע' יז. אגרות-קודש ע' רכ ואילך. 292 ר"פ וילך. (293 שיחת ש"פ נצו"י תשל"ב. 294 ראה זח"ב פז, א. הקדמת הרמב"ן לפירושו עה"ת. פלח הרמון שער כב (שער הכינויים) פ"א. יונת אלם פכ"ט. של"ה שטז, א. 295 „שיעורים בספר התניא" ע' 463.

(ב) ב' הדוגמאות הן כנגד ב' בחינות בנשמות²⁸⁰: (א) נשמות הנמשכות מיחוד או"א, הנקראות „רעים למקום"²⁸¹ (דהיינו רעים להקב"ה, שהוא בחי' ז"א), כמ"ש²⁸² „למען אחי ורעי", וכתב²⁸³ „חברים מקשיבים"; (ב) נשמות הנמשכות מיחוד זו"ר, הנקראות „בנים למקום"²⁸⁴ (דהיינו בנים לבחי' ז"א), כמ"ש²⁸⁵ „בנים אתם לה' אלקיכם".

וזהו ענין ב' הדוגמאות: „כאדם הקורא לחבירו" – קאי על הנשמות הנקראות „רעים", ו„חברים" לז"א, ולכן קריאתן בתורה (שבכללות היא בז"א²⁸⁶) היא כאדם הקורא לחבירו; „וכבן קטן הקורא לאביו" – קאי על הנשמות הנקראות „בנים" לז"א, שקריאתן בתורה היא כבן הקורא לאביו²⁸⁷.

[אלא שלפירוש זה אינו מובן דקדוק הלשון „כבן קטן" דוקא, ולכן י"ל כפירוש הג' דלקמן].

ג) בשתי הדוגמאות קאי על הנשמות הנמשכות מיחוד או"א, שהן רעים וחברים לז"א (כנ"ל), ובנים לחכמה. ובה גופא הן בחי' „בן קטן" לחכמה, כי הבן הגדול הוא ז"א, כידוע²⁸⁸.

והחילוק בין ב' הדוגמאות הוא במדריגת התורה שהנשמות עוסקות בה: „כאדם הקורא לחבירו" – קאי על קריאתן בתורה שבבחי' ז"א, דהיינו נגלה דתורה (כי נגלה דתורה הוא ששה סדרי משנה, שהם בחי' ו' קצוות דז"א, כשר פסול כו'²⁸⁹); „וכבן קטן הקורא לאביו" – קאי על הנשמות הללו גופא בעסקן בתורה שבבחי' חכמה, דהיינו רז"ן דאורייתא (כי „רז"ן קאי על יסוד אבא²⁹⁰), שאז הרי הן „כבן קטן הקורא לאביו", בחי' חכמה, אור אבא.

280 ראה בארוכה לקו"ת שה"ש יט, ב ואילך (צויין גם ב„מראה מקומות, הגהות והערות קצרות" כאן). ביאור"ז להצ"צ ע' תקמו ואילך. 281 „שמו"ר פכ"ז, ט. לקח טוב (פס"ז) שה"ש ה, א. זח"ב נה, ב. 282 תהלים קכב, ת. 283 שה"ש ה, יג. 284 אבות פ"ג מ"ד. 285 פ' ראה יד, א. 286 ראה לקמן אגה"ק סי"ט. לקו"ת במדבר יז, א ואילך. ובכ"מ. 287 ראה גם תוי"מ חל"ה ע' 36. 288 ראה מאו"א אות גימ"ל ס"ז.

ליקוטי אמרים

פרק לו

תקטו

הנביא: ישעי' סד, ו.

הנביא ואין קורא בשמך כו' וכמ"ש במ"א. ומזה יתבונן המשכיל להמשיך עליו יראה גדולה בשעת עסק התורה כמש"ל [פ' כ"ג]:

להוסיף ביאור במהות ענין היראה המבוארת כאן, אלא) להוכיח: (א) שצ"ל יראה (גדולה) בשעת עסק התורה [אף שלכאורה השכלה ויראה (וכיווץ) הם הפכים]; (ב) ש"מזה (מת"ת) יתבונן", היינו שת"ת טפל ומשמש כדי "להמשיך עליו יראה גדולה".

ולזה מביא רא"י מהמקומות המובאים בספכ"ג: (א) הכתוב²⁹⁸, "ויצונו ה' את גו' ליראה" (היינו שהיראה בעת לימוד התורה היא ציוו"י). (ב) מארז"ל²⁹⁹ שהתורה נקראת "תרגע לדרתא" (היינו שטפלה ומשמשת ל"דרתא", שהו"ע היראה).

(כ"ק אדמו"ר³⁰⁰)

וכמ"ש במ"א: להעיר ממ"ש לקמן ספ"מ²⁹⁶.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰⁷)

ומזה יתבונן המשכיל להמשיך עליו יראה גדולה בשעת עסק התורה כמש"ל [פ' כ"ג]: לכאורה אינו מובן כלל הציון לפכ"ג (כאילו המבואר בפכ"ג מוסיף ביאור בענין היראה המבואר כאן), כי אדרבה – עיקר היראה גדולה באה מההתבוננות המבוארת כאן, שע"י לימוד התורה בא אליו חברו וכו' ממש²⁹⁷, משא"כ בפכ"ג שהיראה היא רק מהמשכת רצון העליון ואור (נעלה).

ועכצ"ל שכוונת הציון "כמש"ל פכ"ג" היא (לא

קיצור (שני) לפרק לו

התלוי בהנפש החיונית ע"י תשמישו בעוה"ז לצורך גופו כו'. וכל ניצוץ לא ירד רק לתקן הנה"ב עם חלקה השייך לה מכללות עוה"ז, כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כו'. ומבאר מעלת הצדקה, אשר על-ידי מעלים הרבה מנפש הבהמית, ולכן אמרו ששקולה כנגד כל המצוות ומקרבת הגאולה.

ומ"ש, "ותלמוד תורה כנגד כולן" – כי ע"י ת"ת גם בחי' חב"ד שבק"נ נכללות בקדושה, גם כי רמ"ח פיקודין נקראים רמ"ח אברים, אשר אין ערוך החיות שברמ"ח אברים לגבי החיות שבמוחין. ולכן אמרו על המצוות כשאפשר לעשותן ע"י אחרים אין מבטלין ת"ת, כי ע"י עסק התורה ממשיך אוא"ס ב"ה ביתר שאת כו'. ולכן נקרא עסק בתורה בלשון קריאה, "קורא בתורה".

ותכלית השלימות מכל ימות המשיח ותחיית המתים, שהוא גילוי אוא"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי, תלוי דוקא במעשינו כל משך הגלות, כי הגורם שכר המצוה היא המצוה עצמה, אשר אוא"ס מתלבש בגשמיות עוה"ז ומעשה המצוות כו', קלף התפילין ומזוזה וס"ת ואתרוג. וכמו"כ גם מצות ת"ת שאינה בעשי' ממש, הרי קי"ל דעקימת שפתיו הוי מעשה, וכל מה שמדבר יותר בכח יותר מלביש ומכניס כחות הנפש בדיבורים הללו. עוד שם, אשר בעליית כחות הנפש החיונית מכללות ישראל ע"י תומ"צ ותפלה, תתעלה גם כללות קליפת נוגה שהוא כללות החיות של העוה"ז, כי כללות ישראל ס' ריבוא הם כללות החיות של כל העולם, וכל שורש מתחלק לכמה ניצוצות, ונגד כל פרט מנשמות ישראל שייך לו חלק אחד מכללות העולם,

297) ראה גם, "לקוטי פירושים" לעיל ד"ה והנה המשכה. 298) ואתחנן ו, כד. 299) שבת לא, ב. 300) "שיעורים בספר התניא" ע' 464 הערה 19.

296) ושם: "מי... (ש)נפשו שוקקה וצמאה לה'.. ואינו מרוה צמאונו במי התורה שלפניו הרי זה כמי שעומד בנהר וצועק מים מים לשתות כמו שקובל עליו הנביא הוי כל צמא לכו למים".

לקוטי הגהות – מיוחס להצ"צ

וטומאתה ותעלה לקדושה עד עת קץ הימין". ולהפרידם מהרע של שלש קליפות הטמאות: עיין לקו"ת ביאור לד"ה זאת חוקת פ"ג³⁰⁷ בענין בירור ג' קליפות. הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל: עיין תו"א פ' חיי שרה³⁰⁸ ב"לשון אדמו"ר נ"ע בעצמו". לקו"ת ביאור לד"ה שחורה אני ונאווה השני פ"ד³⁰⁹. קו"א ד"ה להבין איך כו'³¹⁰. לקרוא צדקה בשם מצוה סתם: עיין לקו"ת ד"ה להבין ענין מדלג פ"ג³¹¹. תו"א ד"ה וישב³¹². ועיין אגה"ק ד"ה ויעש דוד שם³¹³ בענין גודל מעלת הצדקה, שהמשכת אוא"ס למטה היא „על ידי אתערותא דבעלי מצוות העוסקים רוב ימיהם בצדקה". ובמעות אלו היה יכול לקנות חיי נפשו החיונית: עיין אגה"ק ד"ה אין ישראל נגאלין³¹⁴.

ומעות הצדקה שאינן גול: עיין תו"א ר"פ בשלח (ד"ה והנה ארו"ל)³⁰¹. שלש קליפות הטמאות שאין להן עליה לעולם כ"א ביטול והעברה לגמרי כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: עיין תו"א ד"ה כי כאשר השמים (ד"ה והנה בבחי' זו כו')³⁰², שלעת"ל יבורר. ד"ה ושבתי בשלום (ד"ה וזהו ושבתתי)³⁰³: „לעתיד .. ואת רוח הטומאה אעביר כו' .. ויהי' בחי' גילוי אור ה' כו'". ד"ה וישבו³⁰⁴: „ולע"ל בגמר כל הבירורין כשיבולע המות לנצח ואת רוח הטומאה אעביר כו'". ועיין לעיל פ"ז³⁰⁵, שלעת"ל יבורר. כללות החיות של עוה"ז שהיא קליפת נוגה .. תצא אז מטומאת' וחלאתה ותעלה לקדושה כו': עיין לקו"ת ביאור לד"ה והי' מספר פ"ב³⁰⁶: „שעדיין לא הגיע הזמן שתצא ק"נ לגמרי מחלאתה

צריכה תיקון ולא ירדה רק לברר הנה"ב כו'". (310) ושם: „מה שירדה נשמתו לעוה"ז רק להמשיך אורות עליונים למטה כמ"ש בע"ח שכ"ו". (311) שה"ש טז, ג (ושם): „וגבעות בצדקה קאי על מעשה המצוות כי דרך כלל נקראו כל המצוות בשם צדקה כמבואר בלקו"א כו'". (312) וישב כו, רע"ג (ושם): „המצוות בכלל ששרשם הוא בחי' חסד ובפרטיות הוא מצות הצדקה וחסד שלכן היא נקראת בשם מצוה סתם כו' שהיא שקולה כנגד כל המצוות כמ"ש בתניא". (313) ס"ה. (314) ס"ד (ושם): „ע"י נתינת הצדקה לה' ממנונו שהוא חיותו, ובפרט מי שמוזנתי ממצומצמים ודחיקא לי' שעתא טובא שנתן מחייו ממש כו'".

(301) סא, ב (ושם): „וכן ע"י הצדקה ממעות שאינן גול כו'". (302) בראשית ג, ג (ושם): „לע"ל בביאת משיח ב"ב כשיושלם ויוגמר כל הבירור ויקויים בלע המות לנצח ואת רוח הטומאה אעביר כו'". (303) ויצא כא, ג. (304) וישלח כד, ג. (305) ושם: „שלש קליפות הטמאות לגמרי הם אסורים וקשורים בידי החיצונים לעולם ואין עולים משם עד כי יבא יומם ויבולע המות לנצח כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ". (306) במדבר ז, א (עיי"ש שמציין לתניא כאן). (307) נח, ג. (308) טז, ג ואילך. (309) שה"ש ט, ד (ושם): „המלאכים הם שכבר נברר .. וכן הנשמות וכמ"ש בע"ח שהנשמה עצמה אין